

๒๕ ปีเด็กรักป่า

ความรัก
ศิลปะ
บทกวี
มีใบไม้เป็นครู

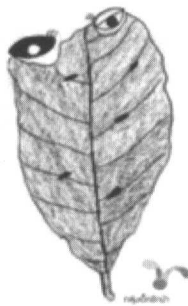

ศูนย์ศึกษาศิลปะธรรมชาติ
เด็กรักป่า

๒๕ ปี เด็กรักป่า

ความรัก
ศิลปะ
บทกวี
มีใบไม้เป็นครู

ศูนย์ศึกษาศิลปะธรรมชาติเด็กรักป่า

“๒๕ ปี เด็กรักป่า ความรัก ศิลปะ บทกวี มีใบไม้เป็นครู”
“ศูนย์ศึกษาศิลปะธรรมชาติเด็กรักป่า”

พิมพ์ครั้งแรก / กันยายน ๒๕๕๖
จำนวนพิมพ์ / ๖๐๐ เล่ม
ประสานการผลิตโดย / สมชัย คำเพราะ

ผู้เขียน

เข็มทอง อาริยา โมราชฎร์ / ดร.ทิพจุกา สุภิมารส / มนูญ บุญชู /
อาทร ริมทาง / สมทิธิ ธนานิธิโชติ

อาริยา มีไชยธร เรียบเรียง
เข็มทอง โมราชฎร์ บรรณาธิการ
จิต เด็กรักป่า ภาพปก / ภาพประกอบ
ณขวัญ ศรีอรุโณทัย ออกแบบ จัดรูปเล่ม

ที่ปรึกษาากลุ่มเด็กรักป่าสุรินทร์

กมล โกมลผลิน / รัศมี เผ่าเหลืองทอง / พระสันติพงษ์ ธรรมอํารง /
ดร.สุกรี เจริญสุข / นพรัตน์ นาคสดิคย์ / ไพบุลย์ ทีปกร /
สมปอง อัครวงษ์ (เสียชีวิตแล้ว) / นพ.รังสฤษดิ์ กาญจนวงนิษฐ์ /
โอภาส เชษฐากุล / นิรมล เมธีสุวรรณกุล

ศูนย์ศิลปวัฒนธรรม
สร้างเสริมสุขภาพ
National Center for Cultural Heritage Conservation and Promotion

จัดพิมพ์โดย
สำนักพิมพ์แขนง
กลุ่มเด็กรักป่าสุรินทร์
๖๓ หมู่๓ ต.สำโรง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐
ตู้ ปณ. ๑๒๓ อ.เมือง จ.สุรินทร์ ๓๒๐๐๐

จัดพิมพ์ / กันยายน ๒๕๕๖

สนับสนุนการพิมพ์
แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรมสร้างเสริมสุขภาพ
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.)

คำนำ

สำนักพิมพ์แห่งนี้ เป็นสำนักพิมพ์เล็กมาก พิมพ์แต่ผลงานเด็กจากเด็กรักป่า ที่เป็นข้อเขียนเชิงกลอนเปล่า ความงามคือความจริง บวกความซื่อใส ในมุมมองเด็ก ที่สำคัญไม่เคยวางขายจำหน่ายที่ไหน มีแต่แจกจ่ายไปยังเพื่อนมิ่งมิตรชิดสาย และที่สำคัญมากกว่า เลิกทำวารสารแขนงหรืองานพิมพ์ไปนานแล้ว ที่ยังพอเห็นก็คือสมุดบันทึกธรรมชาติหน้าขาวว่างเว้นให้เจ้าของลงมือเขียน เต็มเรื่องราวเอง มีกลุ่มเล็กมากเท่านั้นใช้

สำหรับหนังสือ ๒๕ ปีเด็กรักป่า เป็นโอกาสอันดีได้การสนับสนุนการพิมพ์จาก แผนงานสื่อศิลปวัฒนธรรม สร้างเสริมสุขภาพ สสส. โดยมองว่าเด็กรักป่าทำกิจกรรมมานาน แต่คนในสังคมไม่เป็นที่รู้จัก ไม่เข้าใจว่าทำอะไร น่าจะสร้างความเข้าใจให้คนในสังคมได้ ด้วยการทำหนังสือเล็กๆ ร่วมกับงานภาควิชาศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้าน ๔ องค์กรในภาคอีสาน นับว่าเป็นโอกาสอันดียิ่ง

เด็กรักป่าจึงได้รวบรวมข้อเขียนที่จากสื่อเขียนถึงกิจกรรมของเด็กรักป่า และตัดทอนจากงานวิจัยบางส่วนของผู้เขียน และก็จากผู้ก่อตั้งเด็กรักป่าเองได้เขียนสรุปรวบยอดเพื่อจะได้เข้าใจกันว่าเด็กรักป่าทำอะไรบ้าง ถือว่าเด็กรักป่า ส่งหนังสือรายงานกิจกรรมที่ผ่านมา ให้ท่านผู้มีเกียรติทุกท่าน

ขอขอบพระคุณทุกท่านที่กรุณาเด็กรักป่าเสมอมา
ด้วยรักเคารพท่านอย่างยิ่ง

สำนักพิมพ์แขนง
กลุ่มเด็กรักป่าสุรินทร์
๑๙ เมษายน ๒๕๕๖

สารบัญ

บทที่ 1	การก่อเกิด	๑๑
บทที่ 2	โรงเรียนเด็กรักป่า	๑๗
บทที่ 3	เครือข่ายเด็กรักป่า	๒๓
บทที่ 4	ชุมชนปรีythม	๔๓
บทที่ 5	งานเชื่อมร้อยเด็กรักป่ากับงานระดับตำบล	๕๕

ภาคผนวก

คู่มือ นักอนุรักษ์: เมื่อความรักของพวกเขาผลิบาน ธรรมชาติก็พลอยงดงามไปด้วย	๖๕
๒๕ ปี เด็กรักป่า	๗๓

ကလေးဂီတ သီချင်း ၁၅၀

၁၅၀ ခပ် ၁၅၀ နှစ်

ကလေးဂီတ

သီချင်း ၁၅၀

၁၅၀ ဝမ်းထဲပဲ သီချင်း

ပုဂံကလေးဂီတ

ဦးကျော်စွာ

ธรรมชาติที่เป็นครูเรานั้น ดีที่สุด
ครูไม่ได้มีชีวิตเพื่อตัวเองอย่างเดียว
หากแต่ครูมีชีวิตอยู่เพื่อสิ่งหนึ่ง
และสิ่งนั้นก็ยังมีชีวิตอยู่ เพื่อสิ่งที่ชอบ
และความงดงามในธรรมชาติ
นั่นเป็นครูโดยสมบูรณ์แล้ว

บทที่ 1 การก่อเกิด

ความเป็นมาศูนย์ศึกษาศิลปะธรรมชาติเด็กรักป่า

กลุ่มเด็กรักป่า เริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี 2533 โดยเริ่มจากงานค่ายเล็ก ๆ ในชุมชนพื้นที่ ของโครงการป่าชุมชน ตั้งแต่ปี 2532 ในพื้นที่ป่าเขต้อีสานใต้ โดยได้ดำเนินการเรียนรู้ธรรมชาติผ่านกระบวนการทางศิลปะทุกแขนง อันได้แก่ วาดรูป เขียนบทกวี ดนตรี กิจกรรมดูนก เดินป่า ทำบาติก ย้อมสีธรรมชาติ เป็นต้น

ด้วยความสามารถของเด็ก ๆ ในชุมชน และความต้องการที่จะพัฒนาทักษะด้านศิลปะของเด็ก ๆ อย่างต่อเนื่อง จึงได้เกิดโครงการ “โรงเรียนเด็ก

รักป่า” ในปี 2534 โดยรับเด็กมาอยู่ กินนอนในโรงเรียนมาร่วมกันเรียนรู้ กิจกรรมที่สร้างสรรค์เพื่อพัฒนาตนเองและชุมชน พร้อมกับการเรียนที่ ศูนย์การศึกษา นอกโรงเรียน ได้รับเด็กปีละ 5 - 10 คน โดยดำเนินงานมาถึง ปี 2540 หลังจากนั้น โรงเรียนเด็กรักป่า จึงกลายเป็น “ศูนย์ศึกษาศิลปะ ธรรมชาติเด็กรักป่า” สำหรับบริการกิจกรรมด้านธรรมชาติศึกษา ให้แก่ เยาวชนในชุมชน รวมทั้งนักศึกษา และชาวต่างประเทศ

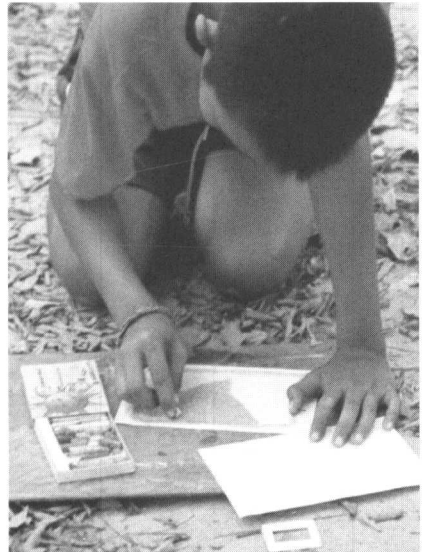
ทั้งนี้เพื่อให้ชุมชนเข้าใจและเชื่อมโยงตัวเองกับธรรมชาติ ชาวบ้านได้ ประโยชน์ใช้สอยจากป่าและทุกปีก็จะเป็นผู้นำในการปลูกป่า ดูแลต้นไม้ อีกทั้งงานของ คณะกรรมการอนุรักษ์ป่าใหญ่ เป็นคณะกรรมการที่กลุ่ม เด็กรักป่าสนับสนุนกิจกรรม โดยการให้ความรู้ไปดูงานตามอุทยานต่างๆ ชุมชนต่างๆ ที่มีการอนุรักษ์ป่า เพื่อจะได้นำความรู้มาปรับใช้ในการรักษา ป่า ต่อไป

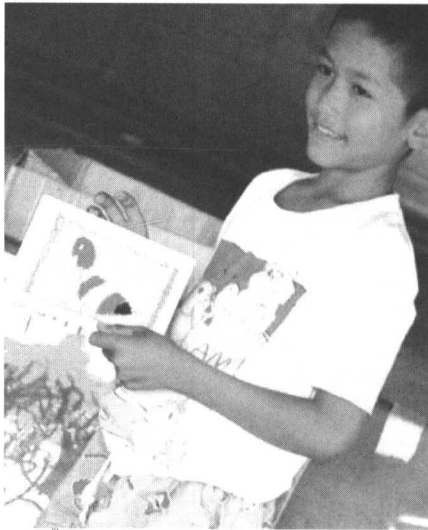
งานเครือข่าย ได้แก่ การจัดการค่ายให้กับนักศึกษาในเขตอีสานใต้, ค่ายร่วมกับเครือข่ายคนทำค่ายทั่วประเทศ , ร่วมงานกับ Nature game Association เผยแพร่เกมเพื่อการเรียนรู้ธรรมชาติ, ร่วมกับ NAYD (National Assembly For Youth Development) เป็นองค์กรพัฒนาเยาวชนของ ประเทศ ญี่ปุ่น , และร่วมกับ องค์กรพัฒนาเยาวชนจากสิงคโปร์ Singapore International Foundation เป็นต้น

**“ เราต้องเริ่มจากสิ่งน้อยๆ ที่อยู่ข้างทาง
ถ้าเห็นความงามแสดงว่า
พวกเราได้ค้นพบ ความงามเล็กๆ ”**

การเริ่มต้น วาดภาพ ถ้าเรามอง
วิวกว้างๆ ก็จะเริ่มต้นยากและการเลียน
แบบธรรมชาติ ลอกกลาย จากสิ่งรอบตัว
ก็ถือว่าเรามีครูอยู่รอบข้างเรา เราต้อง
เริ่มจากสิ่งน้อยๆ ที่อยู่ข้างทาง ถ้าเห็น
ความงาม แสดงว่า พวกเราได้ค้นพบ

รอยยิ้มเป็นของทุกคน คนไหนสร้าง
คนนั้นได้ คนข้างๆก็ได้ด้วย

ค่ายศึกษาศิลปะและธรรมชาติ
จะมีขึ้นทุกเสาร์-อาทิตย์ กลุ่มเล็กบ้าง
ใหญ่บ้าง ณ ศูนย์ศึกษาศิลปะธรรมชาติ
เด็กรักป่า สุรินทร์ โดยกิจกรรมจะเน้น
การเรียนรู้จากป่าชุมชนของชุมชนที่นี้
(หมู่ 3 บ. แสลงพันธ์ ต. สำโรง
เมือง สุรินทร์) มีคณะกรรมการ
อนุรักษ์ป่า พานักเรียนเดินป่าให้
ความรู้ ในเรื่องระบบนิเวศน์และ
ด้านประวัติศาสตร์ วัฒนธรรมของ
ชุมชน จุดศึกษาธรรมชาติ เช่น
ความสำคัญของเถาวัลย์ในป่า
จุดทางเกวียนเก่า เป็นต้น และมีพี่
เลี้ยงเยาวชน ในชุมชนมาดูแลพาทำ

กิจกรรมศิลปะ

กิจกรรมความงามเล็กๆ เป็นกิจกรรม ที่เด็กๆ ในค่ายจะเพลิดเพลินนั่งวาดรูปได้นานเป็นสองสามชั่วโมง จากที่เราวางกรอบสไลด์เปล่าที่พื้นหญ้า วางบนใบไม้แห้ง ดอกหญ้าเล็กๆ ตามทางเดิน มุมต่างๆ รอบๆ ทางที่เรามักจะไม่นสนใจ ...เดินผ่าน...มองข้าม

แต่ถ้าเราสโคปด้วยเฟรมเล็กๆ จะเป็นองค์ประกอบเล็กๆ ที่สวยงามเล็กๆ ก็จะมีเฉพาะกรอบในสไลด์ เป็นการฝึกให้เห็นหญ้าเล็กๆ มุมมองเล็กๆ ง่ายๆ สำหรับการเรียนรู้ความงามในธรรมชาติเบื้องต้นและลงมือวาดในกระดาษแปดสิบปอนด์ขนาดเล็กๆ ที่เราแจกให้บนกระดานรองเขียน 5-10 แผ่น ลงสีชอล์กชนิดดี นุ่ม สีเนียน งานทุกชิ้นลงสีหนา แน่น ทึบ และมีขอบรอบขาว ภาพที่ได้ก็จะเด่นมาก

การที่เราเป็นพี่เลี้ยงค่ายเยาวชน เราก็ได้เรียนรู้ “ความงามเล็กๆ” ไปพร้อมกับเด็กๆ เช่นกัน ความสุขใจเกิดขึ้น ตอนนั้นประทับใจมาก เราไปตั้งแคมป์ที่ห้วยขาแข้ง จ.อุทัยฯ แบ่งกลุ่มย่อยไปตามที่อยากไป เจียบๆ กับเด็กห้าหกคน แต่ละคนก็ซนๆ นะ แต่พอวาดรูปก็นิ่งและเจียบ ทั้งเด็ก ผู้ใหญ่ต่างบันทึกธรรมชาติ ตรงหน้าตัวเอง เป็นความเจียบที่ประทับใจมาก เหมือนกับว่าแต่ละคนมีโลกเป็นของตัวเอง

มองจากเฟรมเล็กๆ

วาดภาพเล็กๆ

เป็นความงามเล็กๆ
เมื่อเราทำงานเล็กๆ
เราก็มีเพื่อนคนเล็กๆ
แต่มากมาย
และงดงาม

โดย อาริยา โมราชฎร์
ศูนย์ศึกษาศิลปะธรรมชาติเด็กรักป่า

บทที่ 2

โรงเรียน เด็กรักป่า

โดย ทิพจทา สุภิมารส

ศิลปะและธรรมชาติเพื่อนำไปสู่การเข้าใจตนเอง และสังคม

กิจกรรมศิลปะของเด็กรักป่าเป็นกิจกรรมที่สอดแทรกอยู่ในหลักการ
จัดกิจกรรมการเรียนรู้ตนเองและสังคมที่ครูจิตสรรหามาจัดประสบการณ์
ให้เด็กและเยาวชนคนรักป่า ตัวอย่างเช่น การบันทึกถึงสิ่งต่างๆ ที่เรสัมผัส
และเรียนรู้จากธรรมชาติ กิจกรรมจากการเดินป่า การดูนก แล้วนำมาสู่การ
วาดรูป การเขียนบทกวี การแสดงละคร ละครใบ้ การยิ้มสี่ธรรมชาติ ล้วน
เป็นกิจกรรมศิลปะที่เรียนรู้โดยอาศัยธรรมชาติทั้งสิ้น ไม่ว่าจะเป็นการบันทึก

การสร้างหน้าปกและอุปกรณ์ประกอบการแสดง ไปจนถึงศิลปะจากการถ่ายภาพ การทำหนังสือ

ส่งเสริมการแสดงผลงานความคิดที่มีตนเองและสังคมของเด็ก

ข้าพเจ้าได้เห็นถึงความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมศิลปะของเด็กเล็ก ๆ ซึ่งนำผลงานวาดภาพระบายด้วยสีเทียนของตนซึ่งหนีบไว้กับกระดาษรองวาดแผ่นเล็กไปจัดแสดงอย่างง่าย ๆ บนเวทีด้วยตนเอง

ในขณะที่เด็กวาดรูป ครูจิตจะใช้วิธีการให้เด็กเรียนรู้จากการสังเกตทั้งจากธรรมชาติ และค้นหาวิธีการแสดงออกถึงความรู้สึกและความต้องการของตนเอง มีทั้งการนำตัวอย่างผลงานของศิลปินอาชีพมาให้เด็กเห็นและเกิดประสบการณ์ใหม่ๆ ครูจิตจะให้เด็กแสดงความคิดเห็น บอกความรู้สึกของตนเอง ขณะที่เด็กวาดภาพครูจิตจะให้คำแนะนำ เช่น ในบางครั้งที่เด็ก ๆ ระบายสีด้วยเทคนิคที่สวยงามตามวิธีการที่ครูศิลปะมักสอนให้ลงสีหรือแรเงาให้มีโทนสีอ่อนแก่ไล่กัน ครูจิตจะบอกว่า “ระบายได้สวยแบบนี้ ดีแล้ว แต่เราลองระบายแบบอื่นอีก ได้หรือเปล่า?” ซึ่งเป็นการกระตุ้นความคิดริเริ่มให้เด็กสร้างสรรค์ผลงานตามความรู้สึกของตนเอง

วิธีการเรียนรู้ตนเองและสังคม

ยอด เจริญพงษ์ ชูเลิศ นักเรียนเด็กรักป่ารุ่นที่ 3 เล่าถึงวิธีการเรียนรู้ที่ได้จากเด็กรักป่า ไว้ดังนี้

“...ช่วงที่เรียนได้ลงชุมชน ทำค่าย เป็นพี่เลี้ยง ค่ายแรกเราจะเรียนรู้จากรุ่นพี่ก่อน เหมือนเป็นกึ่งพี่เลี้ยงกึ่งเด็กค่าย เข้าไปเรียนรู้ก่อนว่ารุ่นพี่ทำอะไร มีกิจกรรม อะไรบ้าง เวลาคิดกิจกรรมคิดกันอย่างไร เวลาประชุมเราก็จะคุยกัน...”

“...มีทั้งกิจกรรมเดี่ยว
กิจกรรมกลุ่ม ก็จะมารวมหัว
กันคิด การเรียนเป็นการ
ลงมือปฏิบัติทดลองทำจริง ๆ
เช่น วันนี้ให้วาดใบไม้ ก็ให้
ไปดูแบบ ลอกเลียนแบบจาก
ธรรมชาติ...”

...การเรียนเต็มเวลาทั้ง
สัปดาห์ โดยแบ่งเวลาให้ไป
เรียนเพื่อเตรียมสอบเทียบไว้
ด้วย... ไปเรียน กศน. วันอังคาร
เพื่อสอบเอาวุฒิการศึกษาสายสามัญ...”

“...เรียนทุกวัน มีกิจกรรมให้ทำตลอด หยุดก็เหมือนไม่หยุด ไม่หยุดก็
เหมือนหยุด คือ หยุดแล้วก็ไม่รู้จะไปทำอะไร (หัวเราะ)

มันก็เป็นกิจกรรมอยู่แล้ว สนุกครับ ไม่รู้สึกรู้ว่าเป็นงาน แต่ถ้าเป็นการ
สร้างบ้าน ก็รู้สึกว่าเป็นงานด้วยส่วนหนึ่ง และเป็นการเรียนรู้ของเราด้วย
ส่วนหนึ่ง...”

ยอดเล่าต่อว่ารุ่นของยอด คือ รุ่นที่ 3 และรุ่นที่ 4 นั้น เป็นรุ่นบุกเบิก
ในการสร้างบ้าน

ซึ่งเป็นบ้านพักที่อยู่มาจนถึงปัจจุบัน ตัวเขาชอบและมีความสุขในการ
ทำงานศิลปะ เมื่อสอบเทียบได้แล้ว เขาได้สอบเข้าเรียนต่อทางด้านศิลปะ
จนกระทั่งจบการศึกษาระดับ ปวช. (ประกาศนียบัตรวิชาชีพ) จากวิทยาลัย
อาชีวศึกษาอุบลราชธานี เอกวิจิตรศิลป์

“ผมชอบวาดรูป บางคนชอบละคร บางคนชอบเขียนบทกวี ละครก็มีหลายแบบ หลายวัตถุประสงค์ หลายเป้าหมาย จะมีครูสัญจร มาฝึกให้เด็กเรียนรู้”

เมื่อถามถึงมุมมองของเขาคู่ที่มีต่อเพื่อนๆ ซึ่งเรียนจบจากศูนย์ศึกษา ศิลปะและธรรมชาติเด็กรักป่าเช่นเดียวกับเขา ยอดบอกว่า

“ผลลัพธ์หรือผลผลิตที่ออกมา จะทำงานศิลปะต่อไปหรือไม่ ผมว่า 50-50” สิ่งที่เขากล่าวอย่างมั่นใจคือ “...แต่ที่เราได้รับการปลูกฝังไปนั้น เป็นการฝึก และเรียนรู้ การได้รู้ ได้เห็น สิ่งที่ได้รับรู้จะอยู่ในใจของพวกเขา แต่ว่าเขาจะเอาไปใช้หรือเปล่านั้น จะจดจำไปปฏิบัติหรือเปล่านั้น ก็เป็นเรื่องของเขาอีกเรื่องหนึ่ง...”

แนวคิดในการสอนศิลปะเพื่อการเรียนรู้ตนเองและสังคม

เด็กรักป่าใช้แนวคิดในการสอนศิลปะ แบบผสมผสานแนวคิดที่เด็กเป็นผู้ให้ความหมายและเด็กเป็นบริบททางวัฒนธรรมคือการสอนแบบใช้เนื้อหาศิลปะเป็นฐาน และการสอนศิลปะแบบใช้ชุมชนเป็นฐาน (ศึกษาเพิ่มเติมได้จากข้อมูลเสริม)

ข้าพเจ้ามีความเชื่อว่าการทำกิจกรรมศิลปะ คือ การภาวนา และการฝึกสติ ทั้งนี้ มีข้อแม้ว่าการทำกิจกรรมศิลปะรวมถึงกิจการงานใดๆ นั้น ผู้ทำต้องมีความรัก มีความตั้งใจ ใส่ใจ และมีสมาธิจดจ่อกับสิ่งที่ทำ ในความคิดเห็นของข้าพเจ้าขณะที่เกิดกระบวนการทำงานศิลปะนั้น เป็นกระบวนการพัฒนาจิตของผู้สร้างผลงานศิลปะ นอกจากนี้ตัวผลงานทางศิลปะยังเป็นสื่อเพื่อพัฒนาจิตของผู้พบเห็นได้อีกด้วย ข้อมูลจากงานวิจัยเรื่อง “การสื่อสารกับการพัฒนาจิตวิญญาณสันติภาพเพื่อสุขภาวะ” ของสุกัญญา สุตบรรทัดและคณะ กล่าวถึงแนวทางในการ “เชื่อมสะพาน” และ

“สานต่อ” เพื่อสุขภาพจิตวิญญาณที่ดีว่า การสื่อสารจิตวิญญาณนั้นเป็นอย่างเดียวกันกับการสื่อสารสุขภาพ รวมทั้ง ปัจจัยที่สร้างความสำเร็จให้แก่การสื่อสารศาสนาเพื่อสุขภาพะทางจิตวิญญาณที่ดีประการหนึ่งคือการถ่ายทอดธรรมะผ่านศิลปะ

งานวิจัยสรุปว่า การสื่อสารจิตวิญญาณ คือ การสื่อสารเพื่อการพัฒนาสุขภาพนั่นเอง การสื่อสารจิตวิญญาณทำให้จิตผ่องใสสว่าง สามารถทำให้สุขภาพดีขึ้น ทั้งในด้านการป้องกันโรคมัยไข้เจ็บ สามารถป้องกันโรคมัยไข้เจ็บที่จะเกิดขึ้นรวมถึงอุบัติเหตุอันเนื่องมาจากการดื่มสุราด้วย ส่วนในด้านการรักษา พบว่า สมานธิและกำลังใจจากสิ่งที่ตนเคารพบูชาสามารถบำบัดโรคบางอย่างได้ มากบ้างน้อยบ้าง สุดแล้วแต่บุคคล

งานวิจัยพบว่าปัจจัยที่สร้างความสำเร็จให้แก่การสื่อสารศาสนา นอกจาก แรงกระตุ้นส่วนบุคคล และความศรัทธาในธรรมะแล้ว ปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง คือ การถ่ายทอดธรรมะผ่านศิลปะ ผ่านภูมิทัศน์ ภาพวาด ภาพเคลื่อนไหว บทเพลง ถ้อยคำทั้งร้อยแก้วและร้อยกรองนั้น ล้วนเป็นแรงบันดาลใจทางจิตวิญญาณ

นอกจากนี้ ศิลปะยังเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาจิตให้เกิดการมองโลกในเชิงบวกซึ่งสามารถนำไปสู่วัฒนธรรมสันติภาพได้ การปลูกฝังการคิดในเชิงบวก (positive thinking) นำไปสู่การสร้างสรรค์สังคมคุณธรรม เราสามารถใช้ศิลปะเพื่อปลูกเร้าให้เกิดความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาตนเองโดยเฉพาะอย่างยิ่งในหมู่เด็กและเยาวชน ให้หันเหทิศทางของการดำเนินชีวิตไปสู่ความสงบ สะอาด ปลอดภัย อบายมุข ปลอดภัยโรค

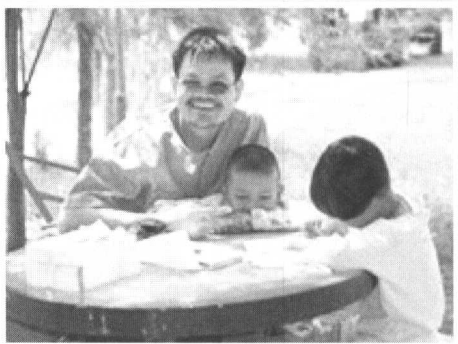
บทที่ 3

เครือข่าย เด็กรักป่า

นายเข้มทอง และนางอาริยา โมราษฎร์ ผู้ก่อตั้ง “กลุ่มเด็กรักป่า”

สามีภรรยาผู้มุ่งมั่นทำงานให้เด็ก ได้เรียนรู้จากธรรมชาติอันอ่อนโยนผ่านศิลปะหลากหลายแขนง ปลุกจิตสำนึกที่ผูกพันโยงใยกับธรรมชาติลงใจดวงน้อย ส่งเสริมและพัฒนาระบบการทอผ้าย้อมสีธรรมชาติของชุมชน เรียนรู้ศิลปะจากธรรมชาติ

เข้มทอง โมราษฎร์ หรือ “ครูจืด” และ อาริยา หรือ “ครูหน้อย” โมราษฎร์ คู่สามีภรรยาที่ทำงานกับเด็กภายใต้แนวคิดที่ว่า “ธรรมชาติเป็น

ครูเราทุกๆ อย่าง ต้นไม้สอนเราเขียนบทกวี วาดรูป สอนเราทำงานศิลปะ” พวกเขาจึงให้ธรรมชาติเป็นครูสอนศิลปะให้กับเด็กๆ ให้เยาวชนซึมซับความงามของธรรมชาติที่นุ่มนวลอ่อนโยนเพื่อให้จิตวิญญาณแห่งการอนุรักษ์หยั่งรากลึกลงในใจดวงน้อย

แรกเริ่มเดิมที ในสมัยที่ครูหน้อยทำงานให้โครงการป่าชุมชนซึ่งเป็นองค์กรเอกชนในจังหวัดสุรินทร์ ได้สร้างสรรค์งานด้านสิ่งแวดล้อมกับเด็กจัดทำค่ายเยาวชนโดยคัดเด็กที่มีความสามารถทางศิลปะจากบางจังหวัดในภาคอีสานไปเข้าค่ายร่วมกัน ครูจิตซึ่งเรียนจบทางศิลปะมาโดยตรงได้เข้ามาช่วยเป็นอาสาสมัครในค่าย กิจกรรมในค่ายได้สอนให้เด็กวาดรูป ดูนก ซึมซับความงามของธรรมชาติ รวมถึงเรียนรู้การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติผ่านกระบวนการจัดกิจกรรมต่างๆ

บรรยากาศที่อบอุ่น ธรรมชาติอันงดงาม ความสดใสของเด็ก และผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นในค่าย เป็นประสบการณ์ที่สร้างความประทับใจให้กับทั้งเด็กที่เข้าร่วมและผู้จัดกิจกรรม เป็นภาพที่ครูจิตและครูหน้อยไม่อยากให้จบอยู่เพียงในค่ายเท่านั้น

“แม้ว่าโดยส่วนตัวเรียนมาทางด้านการศึกษา สังคม ไม่ถนัดทางด้านศิลปะ พอได้มีประสบการณ์ในค่ายที่มีกระบวนการศิลปะ รู้สึกว่าศิลปะสามารถเปลี่ยนพฤติกรรม ให้เด็กแสดงความเห็นออกมาได้นุ่มนวลและสร้างสรรค์ เด็กๆ ได้แสดงออกทางศิลปะ เรียนรู้ได้เร็ว เมื่อเขามีความประทับใจในธรรมชาติ จะจดจำไปชั่วชีวิต สิ่งนี้มันสร้างคนได้” ครูหน้อยเล่าถึงความรู้สึกจากค่ายครั้งนั้น

หลังจากนั้น ครูจิตได้ตัดสินใจทำงานเป็นเจ้าหน้าที่ของโครงการป่าชุมชน ทั้งสองรับผิดชอบงานเกี่ยวกับเด็ก พวกเขายังสานต่อเจตนารมณ์จากประสบการณ์ค่าย เมื่อทำงานไปได้ระยะหนึ่งจึงคิดว่า ถึงเวลาแล้วที่จะแยกตัวออกมาทำงานเรื่องกลุ่มเด็กอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ก่อตั้งกลุ่ม “เด็กรักป่า”

เพื่อสืบสานเจตนารมณ์ที่让孩子เรียนรู้ศิลปะจากธรรมชาติ ครูจิตและครูหน้อยจึงเลือกพื้นที่บริเวณป่ายาว จังหวัดสุรินทร์ เป็นพื้นที่จัดกิจกรรม และได้ก่อตั้ง “กลุ่มเด็กรักป่า” ขึ้น ป่าที่อุดมด้วยความหลากหลายทางชีวภาพ คือสถานที่ที่ดีที่สุดสำหรับการเรียนรู้จากธรรมชาติ

“ธรรมชาติสอนให้คนเห็นความเอื้ออาทร อย่างใบไม้มันไม่มีที่ติดกัน เป็นพืชทั้งหมด มันจะปล่อยให้แสงลอดผ่านเข้ามา ใให้กับต้นไม้เล็กๆ ที่อยู่ข้างล่าง ที่ไม่ต้องการแสง 100% ต้นไม้มีโพรงสำหรับให้นกได้มาทำบ้าน หินที่เป็นก้อนแข็งๆ ยังมีพื้นที่ทำให้ไลเคนได้ขึ้น เก็บความชุ่มชื้น เป็นที่อยู่ของมดของแมลง เราเรียนรู้เกี่ยวกับการพึ่งพาเป็นวัฏจักร ไม่มีอะไรที่จะขาดจากกันได้” ในธรรมชาติ” ครูจิตบอกถึงสิ่งที่ได้เรียนรู้จากป่า

ทั้งสองได้นำเด็กในพื้นที่ซึ่งจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 แต่ไม่ได้เรียนต่อ มาเรียนรู้ที่โรงเรียนเด็กรักป่า และพักอยู่ที่นั่น เด็กทุกคนจะได้รับสมุดบันทึกประจำตัว เพื่อวาดภาพ เขียนบทกวี บันทึกความรู้สึกที่ได้รับจากธรรมชาติ เด็กๆ ได้เรียนรู้อย่างใกล้ชิดธรรมชาติ การเห็นเด็กอยู่แต่ละมุมของป่าเพื่อเล่นสนุกสนานหรือนั่งวาดภาพ เขียนบทกวี จึงเป็นเรื่องที่เห็นกันจนชินตา

“ศิลปะทำให้จิตใจคนอ่อนโยน มีจินตนาการ และรักเคารพแหล่งที่มา ถ้าเราเรียนรู้จากธรรมชาติไม่ว่าจะแบบไหนอะไรยังไง ด้วยศิลปะทำให้เขาเห็นความงาม ศิลปะเป็นแรงบันดาลใจ ได้วาด ได้คิด ได้เขียน ได้แสดงออก พอคิดถึงแหล่งที่มาของผลงาน มันไม่ได้มาจากตัวเรา มันได้มาจากธรรมชาติ รักในธรรมชาติ เป็นแหล่งเรียนรู้ แหล่งให้ผลงาน และเมื่อนำมาถ่ายทอดกับคนอื่น คนอื่นก็จะเห็นความสวยงามของธรรมชาติ อยากเข้ามาสัมผัสเหมือนกับที่เขาได้วาด มันเป็นกระบวนการที่เชื่อมโยงกันทั้งหมด” ครูจิตอธิบายถึงแนวคิดของเขา

กลุ่มเด็กรักป่าจะอยู่กันเป็นครอบครัว แบบพ่อแม่ แบบพี่น้อง เด็ก ๆ จะแบ่งเวรกันทำอาหาร สอนน้อง ใครทำผิดก็จะโดนลงโทษ ทุกคนเท่าเทียมกันรวมถึงครูทั้งสอง ถ้าทำผิดก็จะโดนลงโทษเช่นกัน เด็ก ๆ เรียนรู้จากธรรมชาติควบคู่กับการเรียนของการศึกษานอกโรงเรียน (กศน).

วิทยากรผู้เชี่ยวชาญจากหลากหลายสาขาทางศิลปะสลับเปลี่ยนกันมาให้ความรู้เด็ก ทั้งเรื่องวาดภาพ ละคร ดนตรี ฯลฯ เด็ก ๆ ได้เรียนรู้เรื่องการมัตย์ยอมรับธรรมชาติจากป่าที่อยู่ใกล้ ๆ และเล่นเกมเกี่ยวกับธรรมชาติที่สร้างสรรค์ขึ้นมากมาย

ตัวอย่างเกมที่ให้เด็กอยู่กลมกลืนกับธรรมชาติมากที่สุดคือ ให้เด็กนำใบไม้หรือหญ้ามาคลุมตัว แล้วให้อยู่นิ่ง ๆ จนกว่านกจะมาเกาะ ใครที่มีนกมาเกาะบนตัวก่อนจะเป็นผู้ชนะ เป็นการฝึกให้เด็กได้อยู่กับตัวเองเงียบ ๆ

เด็กคุ้นเคยกับการแสดงออก สื่ออารมณ์ด้วยบทกวีและภาพวาดในสมุดบันทึกที่พกติดตัวตลอด มุมมองจากใจใสบริสุทธิ์ที่มีต่อธรรมชาติ แปรเป็นบทกวีและภาพวาดมากมาย กลุ่มเด็กรักป่าได้ทำจุลสารรายเดือนชื่อ “แขนง” แจกจ่ายไปให้ผู้ที่สนใจและผู้ที่เคยร่วมงานด้วย เป็นการเผยแพร่บทกวี ภาพวาด และข่าวการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของกลุ่ม และได้นำบทกวีของเด็ก ๆ รวมเล่มพิมพ์เป็นหนังสือออกจำหน่ายในชื่อ “ฉันห่มใบไม้”

จากประสบการณ์ฝึกฝนละครจากวิทยากรผู้เชี่ยวชาญ เด็ก ๆ ได้ตระเวนแสดงละครทั่วประเทศ และแสดงงานภาพเขียน กลุ่มได้จัดทำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมศึกษาให้กับองค์กรต่างๆ โดยนำเงินรายได้มาใช้จ่ายดำเนินงานของกลุ่มเด็กรักป่าต่อไป

มีการจัดค่ายร่วมกับหน่วยงานต่างๆ ทั้งในประเทศและจากต่างประเทศ เช่น ค่ายหนึ่งชื่อ ค่าย “แฮมเบอร์เกอร์เจอข่าวเหนียว” เป็นการนำเด็กจากกรุงเทพฯ มาร่วมกิจกรรมกับกลุ่มเด็กรักป่า เป็นต้น ทั้งยังร่วมกิจกรรมจัดงานของจังหวัดสุรินทร์ เช่น งานช้าง งานเขยต่างชาติ งาน 12 สิงหาคม อีกด้วย

องค์กรที่สนใจศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตรสิ่งแวดล้อม เข้ามาดูงานและแลกเปลี่ยนความรู้กับกลุ่มเด็กรักป่าหลายองค์กร รวมถึงองค์กรต่างประเทศ สิ่งแวดล้อมผสมผสานภูมิปัญญาพื้นบ้านที่เข้มแข็งได้คิดขึ้นได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ และนำไปใช้ในหลายประเทศในเอเชีย

เชื่อมโยงชุมชน

ในช่วงเริ่มต้นของกลุ่มเด็กรักป่า กิจกรรมที่เด็กทำอาจจะดูแปลกในสายตาชาวบ้าน แต่ครูจิตและครูหน้อย ได้พยายามสร้างความเข้าใจโดย

ประสานงานขอความร่วมมือกับผู้ใหญ่บ้าน ผู้อำนวยการโรงเรียน แล้วพาไปดูงานของกลุ่มเด็กรักป่า จากนั้นคนที่ไปดูงานได้มาเล่าให้ชาวบ้านฟัง แล้วได้พากลุ่มแม่บ้านและเยาวชน ไปดูงานภายหลังชุมชนจนเกิดความเข้าใจ

จากนั้น ทั้งสองได้ริเริ่มทำงานชุมชนในเรื่องของเศรษฐกิจ

เพื่อเพิ่มรายได้ให้ชาวบ้านและลดการเข้าไปทำลายป่า โดยส่งเสริมการทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ พัฒนาคุณภาพ และนำไปแปรรูปขาย

“อย่างชาวบ้านตัดต้นไม้ครั้งหนึ่งก็ต้นละ 800 บาท จบ...แต่ถ้าทำมัดย้อม ต้นหนึ่ง ปีหนึ่งได้หลายพันบาท โดยไม่ต้องโค่น” ครูจิตบอกถึงเหตุผลในการส่งเสริมชาวบ้านทอผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ แต่เดิมชาวบ้านแถบนี้ทอผ้าไหมซึ่งมีราคาสูง แต่เขาได้แนะนำให้เปลี่ยนมาทอผ้าฝ้าย และรับซื้อจากชาวบ้านนำไปขายต่อไป ผลจากการดำเนินงานชาวบ้านได้รวมตัวกันเป็น “กลุ่มแม่บ้านรักป่ายาว”

นอกจากนี้ กลุ่มเด็กรักปายังเอื้อเพื่อสถานที่ให้ชาวบ้านเข้ามาใช้ประชุม อบรมอาชีพสัมมนาของกลุ่มต่างๆ ในชุมชน ไม่ว่าจะเป็กลุ่มออมทรัพย์ กลุ่มกองทุนเงินล้าน ฯลฯ เมื่อชาวบ้านต้องการเรียนรู้เรื่องใด จะพาไปดูงานที่อื่น เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ในชุมชนต่อไป

เผชิญวิกฤติ ปรับกระบวนการยุทธ

โรงเรียนเด็กรักป่าสอนเด็กมา 8 รุ่น เป็นที่ยอมรับและรู้จักในวงกว้าง แต่แล้วการดำเนินงานโรงเรียนเด็กรักป่าก็ต้องสะดุด...เมื่อเงินทุนสนับสนุนหมดลง กลุ่มต้องดิ้นรนหาทางออก

“ผมเปลี่ยนวิธีการที่จะได้ทุนมาทำงาน แต่ว่ากิจกรรมเป้าหมายยังเหมือนเดิม แต่ก่อนคือว่าเราหาทุน หมดเงินเสร็จก็ขอ แต่ว่าตอนนี้เราไม่มีทุนจริงๆ ก็ทำธุรกิจอย่างนู้นอย่างนี้บ้างเท่าที่พอจะทำได้ ถ้าเราต้องไปพึ่งพามาก แหล่งทุนก็ต้องมีเงื่อนไข เงื่อนไขทำให้เราเปลี่ยน” ครูจิตบอกถึงการเปลี่ยนวิธีการหาทุน

ศูนย์ศิลปะธรรมชาติเด็กรักป่า เกิดขึ้นในตัวเมืองจังหวัดสุรินทร์ เป็นที่แสดงงานศิลปะและดำเนินธุรกิจของกลุ่มเด็กรักป่า โดยเปิดสอนศิลปะให้เด็กและบุคคลทั่วไป รับเข้ากรอบรมรูป รับเขียนภาพ รับจัดค่ายท่องเที่ยวธรรมชาติ ค่ายดนตรี บทกวี ศิลปะ ธรรมชาติ บริการรถตู้ให้เช่า จำหน่าย

ผลิตภัณฑ์ผ้าย้อมสีธรรมชาติ จำหน่ายและให้ช่างงานศิลปะ และเปิดให้ชม
นิทรรศการศิลปะทุกวัน

ในปี 2542 ครูหน้อยซึ่งมีร่างกายผอมลงเรื่อยๆ และเหนื่อยง่าย ได้
ไปตรวจสุขภาพที่โรงพยาบาล ผลที่ออกมาทำให้ต้องตกใจ
เธอป่วยเป็นโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย...

การรักษาทำได้เพียง
การฟอกไต เพื่อชะลออาการ
จนกว่าจะเปลี่ยนไตใหม่ เธอ
ต้องฟอกไตเดือนละ 8 ครั้ง
ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาล
นั้นสูงมาก

ครูจิตเสนอตัวบริจาค
ไตให้เธอ ด้วยความห่วงใย
และหวังให้เธอกลับมาแข็งแรง
เหมือนเดิม โดยนำเนื้อเยื่อไป
ทดสอบการเข้ากันได้ของอวัยวะ แต่ทว่าเนื้อเยื่อของเขาไม่สามารถเข้ากับ
ร่างกายเธอได้ ความตั้งใจนี้จึงไม่เป็นผล

ด้วยปัญหาขาดแคลนเงินทุน บวกกับอาการป่วยของครูหน้อยซึ่งไม่
สามารถทำงานหนักได้ กลุ่มเด็กรักป่าจึงเปลี่ยนมาจัดกิจกรรมในวันหยุด
เสาร์-อาทิตย์ แทนการดำเนินงานโรงเรียนเด็กรักป่าแบบเดิม เด็ก ๆ จะมา
เล่นเกมต่างๆ มาวาดรูป มามัดย้อมผ้าซึ่งจะได้ค่าแรงฝืนละ 3 บาท ไม่ต้อง
ขอเงินพ่อแม่ซื้อขนม และมาร่วมกิจกรรมค่ายเป็นครั้งคราว

“บางครั้งก็ท้อ แต่รู้สึกไม่นาน เพราะนึกถึงงานที่เราอยากสานฝันทำ
ตามอุดมคติต่อไป เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ ให้กำลังใจอย่างมากมาย” ครูหน้อย
ซึ่งป่วยบอกถึงความรู้สึก

“ผมเป็นอะไรไม่ได้ นอกจากครูและจะทำไปจนตาย” นี่คือคำยืนยันของครูจิตที่จะสู้เพื่อสอนเด็กต่อไป

ทั้งคู่พื้นที่ที่จะสร้างโรงเรียนเด็กรักป่าไปจนถึงระดับมหาวิทยาลัย เพื่อให้การศึกษาหลักสูตรสิ่งแวดล้อมผ่านศิลปะให้หลากหลายสาขาขึ้นมากกว่าเดิม เป็นทางเลือกทางการศึกษาในเมืองไทยอีกทางหนึ่ง

ศิษย์เก่าโรงเรียนเด็กรักป่ายังนัดมาเจอกันทุกปี พวกเขาคุยกันว่าถ้ามีลูกจะให้มาเรียนที่เด็กรักป่า พวกเขาคงเผื่อรอให้เกิดโรงเรียนอย่างที่ครูจิตและครูหน้อยตั้งใจ เพื่อรุ่นลูกของพวกเขาจะได้มาเรียน ได้รับประสบการณ์เหมือนที่รุ่นพ่อรุ่นแม่ได้รับถึงความผูกพันกับธรรมชาติที่อ่อนโยนอย่างลึกซึ้ง ในปัจจุบัน ศิษย์เก่าบางคนกำลังทำงานเรื่องสิ่งแวดล้อมอยู่เช่นกัน บ้างก็รวมตัวทำชมรมในสถาบันศึกษา บ้างก็รวมตัวตั้งกลุ่มทำกิจกรรมกับเด็กในชนบท

สิ่งเหล่านี้แสดงให้เห็นถึงจิตวิญญาณรักธรรมชาติที่ยังรากลงในใจ ผู้ถูกปลุกฝังอย่างเหนียวแน่น

ครูจิตและครูหน้อย มุ่งหน้าทำตามอุดมคติของเขาต่อไป เพื่อให้เด็กได้เรียนรู้จากธรรมชาติอันอ่อนโยนผ่านศิลปะหลากแขนง ปลุกฝังจิตสำนึกที่ผูกพันโยงใยกับธรรมชาติลงใจดวงน้อย ให้ผลิดอกออกผล แดกแขนงแผ่กิ่งก้านสาขา พิทักษ์โลกนี้ไว้ภายใต้ร่มเงาของธรรมชาติ

บทความจิต 6 ก.ค. 54

ช.ข้างลูปหัว

โดยสาวกธรรมชาติศาสนา จิต เด็กรักป่า สุรินทร์

เมื่อ 7 สิงหาคม 2011 เวลา 1:19 น.

---

๖ สิงหาคม ๒๕๕๔ ผมขึ้นไปถึงเขวนรกบายโมง
ที่หวนจากกลุ่มรักษาใหญ่ นครนายกยืมหวนรอที่ต้นทางลงเขวนรก
ที่ศาลาพักคนเดินทางลานจอดรถ ผมนอนหลับลึกได้พักใหญ่ ที่นี้
เมื่อยี่สิบปีที่แล้ว

เจ้าหน้าที่พิทักษ์ป่า และข้าราชการกรมป่าไม้(สมัยนั้น) ยืนล้อมรอบผม
ที่หน่วย เด็กรักป่าอีกสองคน

ในเขตอุทยานแห่งชาติ ห้ามประท้วง ห้ามปิดประกาศ เจ้าหน้าที่ล้อม
จับผมเพราะป้ายผ้า

“รักข้าง สงสารข้าง โปรดช่วยข้าง” ผมไม่สนใจเจ้าหน้าที่ที่ล้อม
พวกเราไว้

ผมมีคัตเตอร์เหลาดินสอมาด้วย ป้ายผ้าถูกตัดออกเย็บเป็นเส้น
เส้นที่ถูกสวมใส่ ยืนเรียงกันก็จะได้ความหมายเดิมของป้ายผ้า ที่ผม
เดินเรียกร้องจากด้านเนินหอม ขึ้นมาเขวนรก

ช่วงที่ผมใช้คัตเตอร์กรีดป้ายผ้า ผมนึกถึงแต่ภาพของข้างที่ตกเหว
ขึ้นอืด วงจมน้ำ ขาซีฟ้า ตูมมีซีไหลออกมา

ลูกข้างตัวเล็กเดินข้ามน้ำเหนือน้ำตกเขวนรก...น้ำแรงเกินกว่าลูกข้าง
ตัวเล็กจะต้านทานแรงน้ำได้

เมื่อลูกข้างตก ข้างตัวพี่ๆ ตัวน้ำๆ ป่าๆ อ่าๆ แม่ พ่อ ต่างทุ่มชีวิต
ทุ่มความสามารถลงไปช่วย

เขวนรกชั้นแรกสูง ๖๐ เมตร ชั้นที่สอง ที่สามสูงรวมกัน ๑๕๐ เมตร
ข้างห้าหกตัว ตกลงไปที่ชั้นสองชั้นสาม ร่างกระแทกหินตายได้สายน้ำ

ที่ทึมโถมลงมาจากหน้าผาเหวนรก

มีสองตัวที่ยืนชีวิตกับแรงน้ำป่า ที่แรง ที่มากขึ้น เกือบยี่สิบกว่าชั่วโมง
ที่ยืนเป็นกำแพงกันร่างลูกช้างที่บาดเจ็บ

น้ำป่าแรงขึ้น แรงช้างที่เหลือน้อยเป็นแรงแมงหวี่...ช้างตัวสุดท้ายก็ตก
ตามตัวอื่นๆ ลงไปที่ชั้นสองที่สาม..

เหลือซากช้างที่ติดหินก้อนใหญ่ ให้คนได้เก็บภาพออกสื่อในวันต่อมา

เจ้าหน้าที่ป่าไม้ ทหารจากกองร้อยลาดตระเวนไกล ประชาชน ต่าง
หาทางที่จะช่วยช้างให้รอดชีวิตยังไง

เราได้เห็นพลังของคนจะหาทางช่วยช้างหลายๆ แบบ มีทั้งแบบ
มันเป็นเรื่องธรรมชาติ ต้องปล่อยตามนั้น

จำได้ว่ามีการถกเถียงปัญหากันอย่างหนัก ในวันเสาร์ต่อมา โดยมี
กลุ่มรักษ์เขาใหญ่ มีหมอด้อม พี่ตุ๋ พี่อ้วน และองค์กรอีกหลายๆ องค์กร
เป็นแกนนำในวันนั้น ได้ข้อสรุปเรื่องช้างออกมา ๖ ข้อ

๑. ต้องส่งเสริมงานวิจัยเส้นทางเดินช้างอย่างจริงจัง เพื่อนำมาแก้
ปัญหาที่ต้นเหตุ และเป็นแนวทางช่วยช้างไม่ให้เกิดเหตุดีไป

๒. ภาคประชาชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และองค์กร
ต่างๆ ในการช่วยเหลือช้าง

๓. ต้องมีเจ้าหน้าที่เฝ้าที่ด่านช้าง เพื่อจุดไฟ ทำเสียงดังอื่นจาวเพื่อไล่
ช้างระหว่าง เดือนที่น้ำหลาก (ต้นฝน-ต้นหนาว)

๔. ต้องสร้างรั้วแท่งปูนให้ใหญ่ขึ้น และเป็นระยะทางไกลออกไปมาก
ขึ้น

๕. จำไม่ได้แล้ว(ขออภัย)

๖. เสาร์อาทิตย์ ที่สองเดือนสิงหาคมทุกๆปี ต้องมีการจัดงานไว้อาลัย
ช้างตกเหวนรก เพื่อให้คนได้เห็นความรัก ความผูกพันธ์ ที่เอาชีวิตเข้าแลก
ของช้างเขาใหญ่

งานค่ายไว้อาลัยช้างจึงจัดติดต่อกันมาหลายสิบกว่าปี จัดทุกปี โดยมีกลุ่ม
รักษ์เขาใหญ่เป็นแม่งานแบบมืออาชีพ

ระยะหลังๆ คนมาร่วมมากขึ้น ปีหนึ่งต้องจัดสองสามครั้ง เดือน
สิงหาคม เสาร์อาทิตย์ที่สอง จึงเป็นค่ายเล็กๆ แต่เป็นค่ายระดับเยาวชน
แกนนำที่พัฒนาตนเองไปเป็นพี่เลี้ยง หลังจากปีที่แล้วเป็นแค่เด็กค่าย
เดือนธันวาคม จึงเป็นเดือนที่คนรักช้าง แห่งมาจากทั่วทุกสารทิศ เพื่อร่วมงาน
ไว้อาลัยช้าง เช่นเดียวกัน ผมก็ยังคงเจตนาารมณีสเสาร์-อาทิตย์แรก และเสาร์-
อาทิตย์ที่สองของเดือนสิงหาคม ผมจะไม่รับงานที่ไหน ผมจะเดินทางมาที่
เขวนรก เพื่อระลึกถึงความรักที่ยิ่งใหญ่ของช้างที่เขวนรก มากราบดิน กราบ
ฟ้า กราบสายน้ำ มาขอบพระคุณเทพอารักษ์ เจ้าป่าเจ้าเขา เจ้าพ่อเขาใหญ่
ที่ช่วยปกป้องรักษา คุ้มครองธรรมชาติ เพื่อมนุษย์ทุกๆ คนบนโลกใบนี้

ปีนี้เช่นกัน หลังจากที่ผมกราบดิน กราบฟ้า กราบน้ำ ขอบคุณ
เทพอารักษ์เจ้าป่าเจ้าเขา เจ้าพ่อเขาใหญ่แล้ว ก็เดินทางกลับจากเขวนรก
มาฝั่งปากช่อง ผมเจอช้างใกล้ๆ ที่โปร่งช้างเขวนรก เขาเดินช้าๆ ช้างทาง
มีรตงห้องที่อยู่จอดอยู่ห่างๆ ผมขับรดช้าๆ แซงช้างมาเรื่อย ช้างเอางวง
ลูบหลังคารดผม...เหมือนจะบอกผมว่า ฝากความรัก ความหวังโยมาให้
คนรักช้างทุกๆ คนด้วย...รดผมวังช้าๆ ห่างช้างออกมาเรื่อยๆ มองทาง
กระจกหลังผมเห็นช้างยกงวงบายๆ ให้ผม...

ศิลปะ ความรัก และสันติวิธี

โดย ศูนย์ศึกษาศิลปะธรรมชาติเด็กรักป่า

“ผมไม่คิดว่าจะมีใครมาลงพื้นที่ลักษณะนี้ ในเวลานี้” ท่าน ผอ.
โรงเรียนบ้านป่าไร่ กล่าวกับฉัน ที่รู้จักกันอยู่ว่าสถานการณ์ สามจังหวัดชายแดน
ภาคใต้นั้นเขม็งเกลียวอย่างมากในช่วงเวลานี้

การได้มีโอกาส ไปจัดค่ายศิลปะและธรรมชาติ ที่มหาวิทยาลัย
สงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และที่โรงเรียนบ้านควนแดน ต.ท่าเรือ
และ โรงเรียนบ้านป่าไร่ ต.ควนโนรี อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ในช่วง ต้นเดือน
กรกฎาคม 2550 ฉันกลับไปเป็นวิทยากรอีกครั้ง

ความรู้สึกก่อนไป

“อย่าไปเลย ถ้าโครงการค่ายเลื่อนได้ ควรเลื่อนไปก่อน” เพื่อนที่
เชียงใหม่ให้คิดทบทวน

“นี่เพิ่งกลับมาจากเยี่ยมแม่ที่ยะลา ที่ไปเพราะแม่เราอยู่ที่นั่น เทียวไป
เทียวมาเราต้องไปเพราะครอบครัวเราอยู่ที่นั่น แต่เธอ บอกตรง ๆ ว่าไม่ควรไป”
เพื่อนชายยะลาพูดมาทางโทรศัพท์

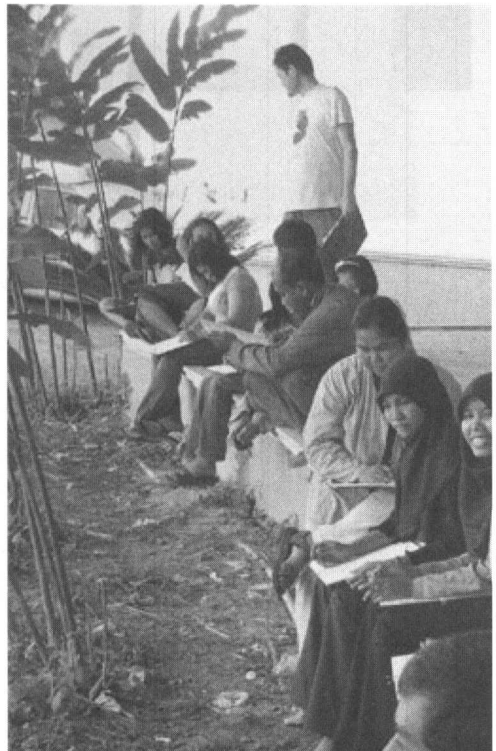
“ไปทำไม อันตราย รอให้สงบก่อนแล้วค่อยไป” รุ่นพี่เตือน

ฉันจากที่มันคงก็สั่นคลอนเล็กน้อย เกิดภาพความกลัว แต่ความรักที่จะไปเยี่ยมเพื่อนและซึมซับกับความจริง มีมากกว่า

ฉันเรียนจบที่นี้ บัณฑิตานี แต่บ้านเกิดอยู่ที่สมุทรปราการ ใช้ชีวิต 4 ปี เรียนมหาวิทยาลัยเกษตร กับชีวิตกิจกรรมการออกค่ายอาสาพัฒนาชนบท ที่เราจะไปกันทุกที ทั้ง นราธิวาส ยะลา บัณฑิตานี สตูล สงขลา พัทลุง ตรัง... เวลาไปสำรวจค่ายก็โบกรถไปและกลับ รถมอเตอร์ไซด์ส่วนตัวหลายคนจอดรับพวกเรานักศึกษาอย่างดี ด้วยมิตรไมตรี ฉันมีเพื่อนที่รักอยู่มากมาย แม้ผ่านไปนานเท่านั้น เมื่อกลับไปอีกครั้ง กลิ่นอายของความผูกพัน ความเอื้ออาทรไม่ห่างหาย

โครงการเยียวยา

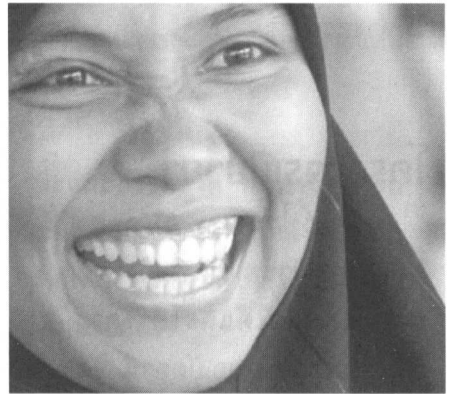
ศูนย์ประสานงานอาสาสมัครภาคประชาชนเพื่อจังหวัดชายแดนภาคใต้และโครงการวิจัยพื้นที่ชุ่มน้ำ มอ.บัณฑิตานี จัดกิจกรรมค่ายศิลปะและธรรมชาติในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ครั้งที่ 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาศักยภาพการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ผ่านกระบวนการศิลปะให้กับเยาวชน

1 ๓๖ | “25 ปี เด็กรักป่า ความรัก ศิลปะ บทกวี มีใบไม้เป็นครู”

29 มิ.ย. - 1 ก.ค. 50 ศูนย์
ศิลปะธรรมชาติเด็กรักป่า ร่วมกับศิษย์
เก่ามอ.ปัตตานี จัดค่ายศิลปะและ
ธรรมชาติ ณ หอศิลป์วัฒนธรรมภาคใต้
สถาบันวัฒนธรรมศึกษากัลยาณิ-
วัฒนา

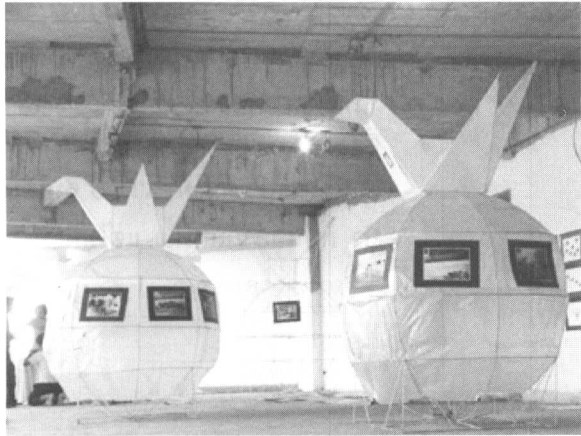
น้องนักศึกษาที่มาเข้าร่วม ประมาณ 20 คน ที่มาจากเอกนิเทศศาสตร์
เอกประถม เอกพัฒนาชุมชน มีเจ้าหน้าที่องค์กรงานวิจัยและอาจารย์ที่สนใจ
ร่วมกันเรียนรู้ศิลปะ งานที่สร้างได้ง่ายๆ จากการสังเกตธรรมชาติรอบตัว

วันอาทิตย์ที่ 1 ก.ค. 50 เราเริ่มด้วยการอ่านบทกวี และโซว์ภาพ
ประกอบของแต่ละคน ที่ทำงานมาจากที่พักเมื่อคืน

นกสันติภาพ

ลานด้านหน้าหอศิลปะ
ที่เราแสดงงาน

เสร็จเป็นงานนิทรรศการศิลปะ
ได้ทำงานตามหน้าที่ เป็นเครื่องมือ
ของการแสดงความนึกคิดต่อสังคม
สิ่งที่ยากให้เป็น ให้เกิดขึ้น

4-5 ก.ค. 50 เราจัดค่ายศิลปะเด็กที่
โรงเรียนบ้านควนแดน ต.ท่าเรือ
อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ป.5-6
จำนวน 40 คน

ภาคเช้า ผู้นำชาวบ้านและคุณครูพาเด็กเดิน
สำรวจป่าชุมชนท่าเรือ ที่มีเนื้อที่ 91 ไร่กว่า มีลำน้ำ
ผ่านกลางป่า ต้นไม้ขนาด 5 คนโอบก็มี เด็ก ๆ เดิน
ป่า ก็บ่นอยากเล่นน้ำ แต่ไม่มีเวลา ภาคบ่าย เป็น
พื้นฐานการละคร

พวกเราทีมจัดกิจกรรม ค่ายศิลปะและธรรมชาติ ไปถึงที่ รร.บ้านป่าไร่ ต.ควนโนรี อ.โคกโพธิ์ จ.ปัตตานี ในบ่ายอ่อนๆ วันที่ 6 ก.ค. 50

โรงเรียนนี้ใกล้กับวัดข้างให้ ข้ามทางรถไฟไปนิดหน่อยก็ถึงโรงเรียน หน้าโรงเรียนมีรถไฟวิ่งผ่านเป็นระยะๆ ถ้าเป็นเด็กก็จะคอยโบกมือ บ้าย บาย รถไฟไปได้ ทุกวัน

ที่นี่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก มีนักเรียนร้อยละ เมื่อเราไปถึง เด็กๆ คุณครู นักรก แม่บ้านรออยู่แล้ว

ได้คุยกับอาจารย์รอง ผอ.ที่นี่ ก็ประทับใจมากหลายเรื่อง และที่น่าชื่นชม ที่น่าจะหาที่ใดทำได้ โดยการที่ ครูๆ เผลยเงินเดือนส่วนตัว รวมกันเพื่อเป็นเงินเดือนให้ได้ครูเพิ่ม เพื่อมาดูแลเด็กเล็ก เพราะครูบอกว่า สอนไม่ไหว บางที่ต้องดู 2-3 ชั้นในเวลาเดียวกัน ที่นี่มีครู 8 ท่าน

ที่โรงเรียนนี้ กองเชียร์เยอะมาก และดูจะเชียร์ออกนอกหน้าเกินไป

1 ๔๐ | “25 ปี เด็กรักป่า ความรัก ศิลปะ บทกวี มีไปไม่เป็นครู”

มือของเรา สร้างได้ทุกอย่างที่เราต้องการ
แต่ต้องช่วยกัน

วาดรูป หมู่บ้านของฉัน

ทุกคนในกลุ่มฝึกนำเสนอ
ผลงานระดับหมู่บ้าน

การทำงานศิลปะ คือ สันติวิธี

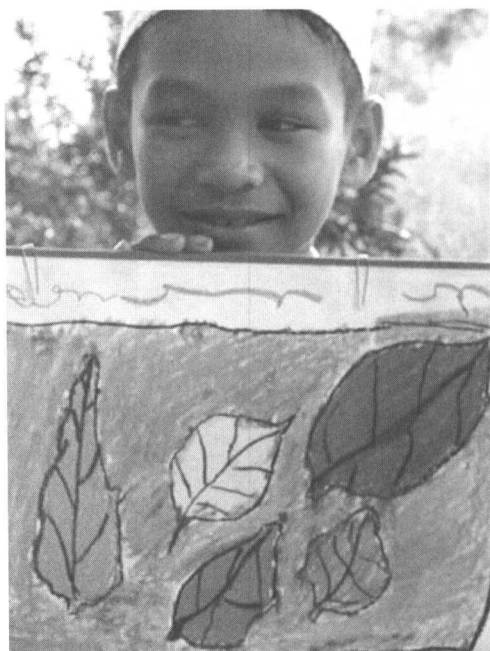
เราเลือกที่จะทำงานศิลปะกับเด็ก ๆ พบว่า เด็ก ๆ มีความสุขที่จะได้แสดงความรู้สึก ความคิดเห็นผ่านการวาดผ่านมุมมองของตนเอง

จากสถานการณ์ชายแดนภาคใต้ ที่เรื้อรังมานานหลายปีนี้ อยู่ในภาวะที่อึดอัด เป็นความทุกข์ เป็นการสูญเสียของพี่น้อง ญาติมิตร คนรัก

ในภาวะอย่างนี้ การให้กำลังใจ การให้ความรักต่อกันและกันเป็นสิ่งที่เราน่าจะได้แสดงออกมาให้กันและกันรับรู้ ชีวิตมนุษย์ควรดำรงอยู่ ด้วยความรัก ความศรัทธา

เราควรจะรัก และศรัทธาในมนุษย์ ....ศรัทธาในกันและกัน มองความเจ็บปวดของเพื่อนญาติมิตร คือความเจ็บปวดของเรา

ศิลปะ จักช่วยให้เราได้แสดงความงามในตน และความงามในผู้อื่น สิ่งอื่น ออกมา สังคมยังคงงดงาม ผู้คนยังคงงดงามเสมอ

ความอ่อนโยนแห่งศิลปะ สามารถสร้างได้จากทุกคน ทุกวัย ไม่ว่าจะ
เป็น เด็กหญิง เด็กชาย ผู้ใหญ่ หรือในทุกอาชีพในสังคม

เรามีความเชื่อมั่นว่า ศิลปะจักทำให้หัวใจของเราอ่อนโยน สิ่งหนึ่ง
ศิลปะจักทำให้เรารักตนเอง รักผู้อื่น และนี่คือหัวใจของการอยู่ร่วมกันใน
สังคมมนุษย์บนโลกใบนี้

“ศิลปะ และสันติภาพ ความงาม ความรักในมนุษย์”

สันติวิธี คืออะไร ฉันรู้สึกว่ ความรัก คือสันติวิธี เราไปด้วยความรัก
และกลับมาด้วยความปิติและอบอุ่นขอให้เรามีพลังแห่งความรักที่อวลอยู่ใน
ใจเราตลอดเวลา มองเพื่อน ผู้คน ทุกที่ด้วยคุณค่า เห็นความงาม

โดย อาริยา โมราษฏร์
ศูนย์ศึกษาศิลปะธรรมชาติเด็กรักป่า

บทที่ 4 ชุมชนปริยัทม

ศูนย์ศึกษาธรรมชาติปริยัทม ตั้งอยู่ที่หมู่ ๓ บ้านแสงลงพันธ์ ต.ลำโรง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ห่างจาก จ.สุรินทร์ ๑๖ กม.มาทางถนนสุรินทร์ - สังขะ ป่าปริยัทมมีพื้นที่ ๑๑๔ ไร่เศษ ชาวบ้านได้ร่วมกันอนุรักษ์ป่าไว้มาตั้งแต่ปี พ.ศ. ๒๕๒๒ ต่อมาได้ร่วมกับกลุ่มเด็กกรักป่า สุรินทร์ ที่มีพื้นที่ทำกิจกรรมการศึกษา ศิลปะ ธรรมชาติเด็กกรักป่า ช้างป่าปริยัทมได้ทำกิจกรรมค่ายสำหรับเด็กเยาวชนคนหนุ่มสาวและประชาชนทุกเพศทุกวัย ทั้งชาวสุรินทร์ ชาวไทยทั่วประเทศ และชาวต่างชาติ เนื้อหาค่ายเป็นการสนับสนุนให้คนรักหวงแหนธรรมชาติ และมีการแสดงความรู้สึกดังกล่าวออกมาผ่านการทำงานศิลปะ ทั้งภาพวาด บทกวี ดนตรี และละครใบ้ละครเวที ตั้งเป็นที่ทราบของสังคม

ในวงกว้างในผลงานของเด็ก ๆ ที่ได้รับแรงบันดาลใจธรรมชาติแสดงออกมา
ได้ดีและสม่ำเสมอในรอบ๑๕ปีนี้ เกิดจากเด็กรักป่า จ.สุรินทร์ และแหล่ง
เรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจให้เด็กเยาวชนรักธรรมชาติ และศิลปะนั้น ก็คือ
ป่าปรีythmนี้เอง

เพื่อส่งเสริมสนับสนุนดังกล่าว คณะกรรมการอนุรักษ์ป่าปรีythm
กับเด็กรักป่าและกลุ่มนักศึกษารักป่าไทย-อาเซียน จึงได้ทำเส้นทางศึกษา
ธรรมชาติ เพื่อไว้เป็นการเรียนรู้เรื่องธรรมชาติ เพื่อเข้าใจวิถีชีวิต วัฒนธรรม
ความเชื่อของชุมชนเขมรสุรินทร์

โดยสร้างจุดศึกษาธรรมชาติมาแล้ว ๑๖ จุด เส้นทางศึกษาธรรมชาติ
นี้เป็นป้ายสื่อความหมายทั้งภาษาไทย และอังกฤษ บอกเล่าความสำคัญ
ระบบนิเวศวิทยาในป่าปรีythm และยังมีเรื่องประวัติศาสตร์หมู่บ้าน วิถี
ชีวิต ความเชื่อ การทำมาหากิน วัฒนธรรม ภูมิปัญญาของชุมชน เป็นแหล่ง
เรียนรู้ด้วยอย่างดี โดยผู้เชี่ยวชาญกิจกรรมสื่อความหมายทำชาติว่าเส้นทาง
ศึกษาธรรมชาติที่ดีที่สุดในประเทศไทยนี้ ที่ลงมือทำโดยชาวบ้าน
ปัจจุบันคณะกรรมการอนุรักษ์ป่าปรีythm และกลุ่มเด็กรักป่า อยากทำให้
จุดศึกษาธรรมชาติให้สมบูรณ์ที่สุดให้เหมือนกับอานารายะประเทศที่สนใจ
กิจกรรมการศึกษาธรรมชาติ ไม่ว่าจะเป็นที่อเมริกา หรือ ยุโรป และเอเชีย
บางประเทศ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติปรีythmจึงขอความร่วมมือและขอรับการ
สนับสนุนงบประมาณยังองค์การบริหารส่วนตำบลลำโรง เพื่อรับสนับสนุน
สิ่งก่อสร้างอันจะนำมาสนับสนุนกิจกรรมศึกษาธรรมชาติของชุมชน และ
เป็นแหล่งเรียนรู้ธรรมชาติของตำบลลำโรง อ.เมือง จ.สุรินทร์ เพื่อยกระดับ
ภาพรวมของตำบลลำโรง ให้มีชื่อเสียงในระดับจังหวัด และพัฒนาไปในระดับ
ประเทศ จนถึงต่างประเทศ ว่าที่ ต.ลำโรงนี้ที่มีแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณค่าทางใน
แนวทางธรรมชาติศึกษา สุรินทร์นอกจากจะมีหมู่บ้านช้าง หมู่บ้านผ้าไหม
หมู่บ้านเครื่องเงิน ยังมีหมู่บ้านให้ได้ศึกษาธรรมชาติ ที่เทียบเท่าได้กับนานา

อารยะประเทศ คือที่ม.3 บ้านแสงพันธ์ ต.ลำโรง อ.เมือง จ.สุรินทร์

วันที่ 30 ธันวาคม 2549 ที่ป่าใหญ่ (เปรี้ยม / ภาษาเขมร) ต.ลำโรง อ.เมือง จ.สุรินทร์ เรานัดเด็ก ๆ และชาวบ้านมาทำทางกันไฟ ในช่วงเช้า บ่าย และตอนเย็นก็จัดงานปีใหม่มกัน

ทุก ๆ ปี เราต้องทำทางกันไฟ รอบ ๆ ป่าชุมชน เนื่องจาก ไฟจากการเผาที่นาก่อนฤดูการเพาะปลูกจะมาถึง อาจจะมีไฟเกิดขึ้นได้

1 ๔๖ | “25 ปี เด็กรักป่า ความรัก ศิลปะ บทกวี มีใบไม้เป็นครู”

งานนี้ เด็ก ๆ ตั้งแต่ระดับอนุบาลถึงอาชีวะ และยังมีนักศึกษาจาก มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และมหาวิทยาลัยอุบลฯ มาร่วมด้วย รวมทั้งชาว ไอร์ชจากไอแลนด์ ชื่อ เอเดน ก็มาร่วมด้วย

งานส่วนรวมแบบนี้ ถือเป็นการทำงานบุญร่วมกัน เพราะทำไป เด็ก ๆ ก็หัวเราะ ยิ้มแย้ม สนุกกับการลงแรง

...กวาดใบไม้ ถากถางเอาหญ้าออก ได้แรง ได้เหงื่อ...

คืนนี้ ที่กลุ่มเด็กรักป่าเป็นเจ้าภาพเลี้ยงหนัง (จอเล็ก) และอาหาร โดยมีพี่ ๆ เยาวชนโต ๆ เป็นคนปรุงเตรียมไว้ให้น้อง ๆ เพื่อน ๆ พี่ ๆ

เด็ก ๆ นำของขวัญ ราคาไม่เกิน 10 บาทมาจับสลาก มีกฎว่า ให้ห่อจากวัสดุธรรมชาติ เด็ก ๆ ต่างคิดสร้างสรรค์ ด้วยรูปแบบที่หลากหลาย จากใบไม้ ใบหญ้า ภาสาน มามัด มาถัก เปลือกไม้มาห่อ...

เอเดน ที่ให้เด็ก ๆ เรียกตนเองว่า หัวแดง เพราะมีผมสีแดงเพลิง พูดว่า “ผมชอบ สิ่งของเด็ก ๆ เอาใบไม้มาสร้างงานศิลปะ สวยมาก ๆ ...Wonderful”

บันทึก วันจันทร์ที่ 8 มกราคม 2550 /
อาริยา โมราษฎร์

วันนี้ ชาวบ้านมาประชุมที่หอประชุมที่เด็กรักป่า ที่กลุ่มหมู่บ้านนี้จะประกอบไปด้วย 4 คุ่มย่อย คือ คุ่มบ้านแสงพันธ์ คุ่มบ้านถนน คุ่มบ้านข้างลง และ คุ่มบ้านปายาว ส่วน เด็กรักป่า เป็นที่ที่อยู่ตรงกลางระหว่าง 4 คุ่ม จึงเป็นที่พบกันครึ่งทางของทุกคุ่ม เหมาะเป็นที่พบเจอของทุกฝ่าย ชาวบ้านว่าอย่างนั้น

ประชุมกันหลายเรื่อง สรุปผลงานจากทุกกองทุนที่ชาวบ้านดำเนินการ แจงรายรับรายจ่าย อย่าง ฝ่ายเก็บค่าน้ำประปา ฝ่ายจัดเก็บค่าให้เช่าเดินท์ อุปกรณ์งานเลี้ยงต่างๆ การติดตามเงินกองทุนเงินล้าน และที่เป็นไฮไลต์คือการรอรอเงินปันผล กองทุนสังจะ พร้อมถอน/กู้ และทั้งหมดนี้ ประชุมด้วยภาษาท้องถิ่นสุรินทร์ “เยย ขแมร์” ซึ่งฉันก็อาศัยล่าม หรือไม่ก็เตาเอาแม่บ้าน จะคอยถามว่า เข้าใจไหม ซึ่งก็น่ารักดีละ

การประชุมแบบนี้ ก็ถือโอกาส เดินทักทายพูดคุยทุกข์สุข กับทุกๆ คน เป็นการสวัสดิ์ดีไปด้วย บางคนก็รายงาน

“อ้อย .....ช่วงปีใหม่ ยุ่งมากเลย ไม่ได้มาช่วยงานศาลตายาย ไ้ทางโน้นถึงงานแต่ง ทางนี้ถึงงานเลี้ยง ยุ่งมาก ๆ เลย แต่ให้ตามาแทน” ป้าแอ๊ดแม่ยายของผู้ใหญ่บ้านรายงาน

“ไม่ได้ท้อผ้าเลย ที่ผ่านมา ตาไม่สบาย ไปแต่โรงพยาบาล” สมาชิกกลุ่มทอผ้าบ้านแสงพันธ์

“นี่ สุขภาพไม่ดีเลย ปวดเข่า เท้าบวม นี๋ยุบแล้ว” พี่พิณข แม่ครัวคนเก่งของกลุ่มบ้าน

แม่บ้านอีกคนที่มาคุยกับฉัน เรื่องอยากได้รูปงานกิจกรรมที่ผ่านมา ฉันดูที่มีมือของเธอลอกๆ เหมือนถูกน้ำกรดทั้งสองมือ ถามว่าไปทำอะไรมา

“งานก่อสร้างจะ ไปทำที่กรุงเทพฯ ฉันอยู่แผนกผสมปูน นี่ดีขึ้นแล้วนะ เขาห้ามกินปลาร้า ปลานจ่อม (หัวเราะ) ไปกินมา มันเลยเป็นอีก”

“ไม่ได้มา ต้องเปลี่ยนแผนกแล้วละ อย่างนี้สุขภาพแย่เลย” ฉันรู้สึกว่าจะจะลำบากมากเกินไป ก็ได้แต่ให้กำลังใจ

วันนี้ชาวบ้านซื้อใบกุ้เงิน ถือกันเยอะมาก หลายคนบ่นเรื่องการเงิน ฉันได้แต่เดินทักทาย พูดคุยไปแต่ละกลุ่ม เพราะต้องประสานงานเรื่องวันเด็กที่แม่บ้านคนไหนอาสาจะทำอาหารในแต่ละคุ้ม ให้เด็ก ๆ ทานในวันเด็กที่จะถึง

การเงินกองทุนสัจจะ นับวันยอดเงินจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ จากปี 2546 ยอดแสนกว่า ถึงปีนี้ ยอดเงินเป็นห้าแสนกว่า มีสมาชิก 159 คน บันผลให้ร้อยละ 15 ถือว่าเยอะมากกว่าธนาคารในเมือง กรรมการก็ทำงานอย่างเอาใจใส่ ยามขัดสน กองทุนของชาวบ้าน ก็ช่วยเหลือเกื้อกูลกันเองได้ ไม่ต้องไปพึ่งภายนอก ชุมชนต้องสนับสนุนและต้องช่วยกันเอง คงต้องใช้เวลาในการเรียนรู้และเข้าใจกัน

บันทึก วันพุธที่ 10 มกราคม 2550 /
อาริยา โมราชฎร์ /
เด็กๆเดินถือธง “จู้” ด้วยรอยยิ้ม

“พี่ กำลังรวบรวมของบริจาคจากออมสิน และบริษัทต่าง ๆ ชวนน้องมาช่วยกันแพ็คของว่าจะส่งไปให้ที่เด็กรักป่าในเร็ววันนี้แหละจ๊ะ” พี่ป๋ม เลขานุการออมสิน คุณแม่คนสวยของน้องมัน อุทิศตนให้เด็กรักป่าอย่างไม่รู้เหนื่อยทำแบบนี้มาหลายปีแล้ว ทั้งที่ภารกิจอื่นพี่ก็ยุ่งมากด้วย

“พี่คะ ปีนี้ ของขวัญอาจจะน้อยไปนะคะ แต่เดี๋ยวว่าจะไปขอสปอนเซอร์ให้เพิ่ม กำลังติดต่อคะ เสียตายจิงเลย วันเด็กปีนี้ดีดสอบด้วยอยากร้องไห้” น้องปู ทำงานเป็นเลขา และเรียนปริญญาโท น้องรักของพี่ป๋ม แจกแจง

“ว่าจะชวนเพื่อนไปเยี่ยมที่เด็กรักป่าคะ เขาทำบริษัทฯ ที่ปู้ว่าจะสนับสนุนค่ายผู้ติดเชื้ ที่เด็กรักป่าจะจัดให้คะะ อยากให้เขาไปดูบรรยากาศ ข้อมูลที่นี้ และของบริจาควันเด็กก็จะส่งทางรถไฟนะคะ”

น้องปู สุกัญญา รักชัย อยู่บริษัทประกันภัยสยามชีวิตี ไทรมาคย เธอมาเด็กรักป่าครั้งหนึ่งแล้วสนับสนุนค่ายให้เด็ก ๆ ที่นี้และที่อื่นมากมาย ไม่ใช่เธอมีบัจจัยมาก แต่บอกต่อเพื่อน ๆ พี่ ๆ และรักที่จะให้

“ผมเอาไค้กและน้ำเปล่ามาส่งครับ บริษัทที่กรุงเทพขลั่งมา” คนขับรดไค้กสีแดงของจังหวัดสุรินทรี วิ่งมาจอดที่หน้าหอประชุม ส่งของมอบให้

“เด็กรักป่าจะจัดวันเด็กใช้ใหม่ วันไหนเข้าเมืองมารับเงินบริจาคด้วยนะ แต่พี่ไปไม่ได้นะ ติดพาพวกอินโตนีเซียไปดูงานโรงเรียน” พี่ว้อย/สุวรรณณิสิริเศรษฐภักดี สาธารณขจจังหวัดสุรินทรี และเป็นพี่ปรึกษาเด็กรักป่าด้วย ไทรมาถาม

ทุกปี ที่เด็กรักป่าจะจัดงานวันเด็ก ทั้งเด็กและผู้ใหญ่ที่มำงานร่วม 700 คนเด็ก ๆ จะรู้โดยที่ไม่ต้องประชาสัมพันธ์ เป็นธรรมเนียม ว่าผ่านประตูเด็กรักป่าวันเด็กต้องนำเอา “ขี้” ของวัว ควาย มูลสัตว์ต่าง ๆ ใส่ถุงมาเยอะ ๆ มาแลกบัตรอาหาร ขนม ไอศกรีม ลูกโป่ง ของเล่น เครื่องเขียน เสื้อผ้า บางคนไม่ได้มาสองถุง บางคนหำบมาขำงละสิบถุงขี้ บางคนใช้รถเข็น หรือจักรยาน บางคนให้ผู้ปกครองช่วยถือมา “ขี้” พวกนี้เราต้องการมาก เอาไว้ใส่ต้นไม้ในเด็กรักป่า

เด็ก ๆ เดินถือถุง “ขี้” ด้วยรอยยิ้ม ความฝัน จินตนาการ ความสุขกำลังจะเริ่มตันแล้ว

บันทึก วันเสาร์ที่ 13 มกราคม 2550 /

อาริยา โมราชฎร์ /

พลังที่ซ่อนอยู่ในชุมชน

บางครั้ง คนเราก็ไม่รู้ว้ว่า ตนเองทำอะไรได้มากกว่าที่คิด ชุมชนก็เช่นกัน เวลาที่ชุมชนคิดจะทำอะไรสักอย่าง เมื่อประชุมกัน ก็จะได้ถกเถียง บางครั้งราบรื่น บางครั้งก็เอาเป็นเอาตาย

แต่อย่างไรก็ตาม การทำงานสักอย่าง “ต้องการมีคนมาช่วยยืนยันให้เกิดความถูกต้องทางใจ และพร้อมที่จะลุย บางคนบอกว่า คล้ายต้องการคนมาช่วยตีข้างหลัง หรือ แม่ต้องหลับตาปี วึ่งผ่าความมืด ด้วยความกังวลหรืออะไรก็ตาม ...ช่วยแค่ผลักดันไปข้างหน้าด้วย...”

ชาวบ้านคุ้มบ้านถนน คุ้มบ้านปายาว และคุ้มบ้านข้างลง 3 ใน 4 คุ้มของบ้านหมู่ 3 ต.ลำโรง เมืองสุรินทร์แห่งนี้ ต้องการที่จะมีสำนักสงฆ์ เพราะวัดที่มีอยู่ไกลออกไป 2-3 กิโลเมตร ลำบากสำหรับคนแก่เฒ่า และผู้คนที่ต้องการไปวัด การมีวัดอยู่ในคุ้มบ้าน ทำให้ชาวบ้านรู้สึกอบอุ่น รู้สึกมีที่รวมจิตใจ การสร้างที่รวมใจของชุมชนจึงเป็นเรื่องอันดับหนึ่ง เด็กรักป่า ไม่รอช้าที่จะสนับสนุนความคิดของผู้นำคุ้มและชาวบ้าน

“แต่เราไม่มีเงินกันเลย แต่ละวัน รั้งจ้างได้แค่พอค่ากับข้าวแล้วได้วันละร้อยกว่าบาท” บางคนบ่น

“จะเอาที่ตรงไหนล่ะ มีแต่ที่นา บ้านคน.....” บางคนพูดปัญหาต่อ

“เราเป็นบ้านเมียน้อย ....ไม่มีใครมาสนใจให้งบหรอก...” บางคนรื้อฟื้นความน้อยใจในอดีต

“แล้วเราจะไปนิมนต์พระที่ไหนมาล่ะ...” บางคนคิดล่วงหน้า

มีคนกลุ่มใหญ่มีความฝันที่อยากจะสร้าง เราก็จะสร้างขึ้นมาได้ด้วยพลังของชาวบ้านเอง ภายหลัง ก็ได้ที่ดินในเขตป่าที่มีลุงคนหนึ่งบุกเบิกเข้าไปทำนานานแล้ว แต่ลูกหลานที่เป็นกรรมการอนุรักษ์ป่าก็ขอที่ดินคืนให้กับ

ชุมชน แก่ก็คืนให้ด้วยความยินดีที่ ณ ตรงนี้จะเป็นสำนักสงฆ์ต่อไป

แล้วการก่อสร้างก็ดำเนินไปที่ละเล็กละน้อย ชาวบ้านเรียกรายเงินทำบุญกันเองก่อนเล็กๆ ทำผ้าป่ามาจากกรุงเทพฯบ้าง เก็บเงินมาจากกองทุนต่างๆ บ้าง

ที่ เด็กรักป่า มีเสื้อผ้า ของบริจาคมือสองอยู่มาก เราคิดว่ามันน่าจะแปรเป็นรายได้ให้กับการก่อสร้างครั้งนี้ได้บ้าง ...เรานำเสื้อผ้าไปให้ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้านของคุ้ม และร่วมกันเปิดลานขายเสื้อผ้ามือสองขึ้นที่ศาลาของหมู่บ้านเรา และตระเวนไปขายที่คุ้มอื่นๆ และหมู่บ้านอื่นๆ ในตำบลลำโรง และตำบลใกล้เคียง

ฉันรู้สึกสนุกกับบทบาทแม่ค้า การที่ได้เห็นแววตาของคนที่มาซื้อของ มาเลือกของ เห็นความต้องการของผู้ซื้อ และความต้องการขายเพื่ออยากได้เงิน ชาวบ้านประหลาดใจที่เห็นฉัน คนแปลกหน้า มากับชาวบ้าน ฉันขายของอย่างมีความสุข จนคิดว่าฉันน่าจะเหมาะกับอาชีพนี้ซะแล้ว

เรารวบรวมเงินได้มากพอที่จะซื้อวัสดุก่อสร้าง และช่วยกันลงแรง มีนักศึกษาจากอุบลฯ มหาสารคาม บุรีรัมย์ และโคราช ก็เวียนกันมาช่วยแรง และให้กำลังใจ ณ ชุมชนแห่งนี้

ความภูมิใจในการกระทำที่ติงาม เป็นความคงทน และเป็นทุนให้ชุมชนมีพลังที่ซ่อนอยู่แบบนี้ ได้แสดงออกมาอีกเป็นระยะๆ ขอให้หากันให้เจอ...พลังที่ซ่อนอยู่

1 ๕๒ | “25 ปี เด็กรักป่า ความรัก ศิลปะ บทกวี มีใบไม้เป็นครู”

วันที่ 03 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2555 ปีที่ 21 ฉบับที่ 7736 ข่าวสดรายวัน

จนมุมแล้วตามล่าอีกร แก๊งโค่นต้นไม้พะยูนยักษ์

เสียชีวิต - ต้นพะยูนขนาดใหญ่ภายในป่าชุมชน ใกล้ศูนย์ศึกษา
ศิลปะธรรมชาติเด็กรักป่า จ.สุรินทร์ ถูกแก๊งมอดไม้ลอบตัด โคน
แต่ชาวบ้านมาเห็นเสียก่อน คนร้ายจึงทิ้งไม้หลบหนี ล่าสุดตามจับ
ได้แล้ว 1 ราย เมื่อ 2 ก.พ.

ตามรวบได้แล้ว 1 คน แก๊งตัดไม้พะยูนอายุ กว่า 100 ปี ป่าชุมชน
ของศูนย์ศึกษาธรรมชาติ เด็กรักป่าสุรินทร์ ตำรวจแกะรอยจากทะเบียนรถ
ก่อนจับได้ที่บ้านพัก อ.ท่าตูม สารภาพมากัน 6 คน อีก 5 ไหวตัวทัน
เผ่นออกนอกพื้นที่แล้ว ขณะที่ชาวบ้านทั้งเสียใจและเสียตาย ร่วมปกป้อง
รักษากันมานาน ต้นพะยูนที่โดนโค่นเป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน และต่อ
บุคคลภายนอกที่มาศึกษาธรรมชาติ ด้าน ผบช. ภาค 3 ชี้แก๊งมอดไม้พะยูน
อาละวาดหนัก 3 จังหวัดอีสาน คนตัดไม้ทั้งชาวบ้านทั่วไป และบางกลุ่มมี
นายทุนอยู่เบื้องหลัง

จากกรณีกลุ่มคนร้ายลักลอบตัดต้นพะยุงขนาดใหญ่ อายุกว่า 100 ปี ในป่าชุมชนบริเวณศูนย์ศึกษาธรรมชาติเด็กรักป่า จ.สุรินทร์ ตั้งอยู่ที่บ้าน แสลงพันธ์ ต.ลำโรง อ.เมือง จ.สุรินทร์ โดยฉวยโอกาสลงมือขณะที่ชาวบ้าน ไปร่วมงานศพ และในระหว่างนั้นมีผู้ใหญ่บ้านได้ยินเสียงเลื่อยยนต์ จึงรีบมา ดูและตะโกนให้คนในหมู่บ้านออกมาช่วย กลุ่มคนร้ายเห็นท่าไม่ดีจึงทิ้งเลื่อย ยนต์ และขึ้นรถกระบะยี่ห้อมิตซูบิชิ สีน้ำตาล หลบหนีไป ส่วนต้นพะยุงถูก ตัดแล้ว และแบ่งเป็น 6 ท่อน เส้นผ่าศูนย์กลาง 1 เมตร ยาว 2 เมตร เหตุ เกิดเมื่อวันที่ 1 ก.พ.ที่ผ่านมา ตามที่เสนอข่าวไปแล้วนั้น

ความคืบหน้าเรื่องนี้ เมื่อวันที่ 2 ก.พ. นายเข้มทอง โมราษภู่ ผู้จัดการ ศูนย์ศึกษาธรรมชาติเด็กรักป่า จ.สุรินทร์ กล่าวว่า เหตุการณ์ลักลอบตัดไม้ พะยุงทำให้ชาวบ้านเสียใจ เพราะต้นพะยุงมีอายุมากกว่า 100 ปี ชาวบ้าน ร่วมกันปกป้องดูแลมาอย่างยาวนาน อีกทั้งพะยุงต้นนี้ยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่ มีคุณค่าของชุมชน และต่อบุคคลภายนอกที่เข้ามาศึกษาธรรมชาติในชุมชน อีกด้วย โดยจุดศึกษาธรรมชาติ จุดที่ 7 ฐานการเรียนรู้เรื่องราวของไม้พะยุง จากนี้ไปชาวบ้านจะต้องช่วยกันเป็นหูเป็นตา ไม่ให้เกิดเหตุการณ์ทำนองนี้อีก และจะเป็นส่วนสนับสนุนที่สำคัญ ในการช่วยเหลือเจ้าหน้าที่ตำรวจและเจ้า หน้าทีป่าไม้ดูแลรักษาป่า

นายเข้มทองกล่าวต่อว่า ล่าสุดตำรวจเข้ามานับไม้พะยุงในพื้นที่ ทั้งหมด เพื่อเก็บไว้เป็นข้อมูลในการดูแลรักษาป่า และจัดทำพิกัดของต้นไม้ แต่ละต้น เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการเฝ้าระวังรักษาต้นไม้ในพื้นที่ รวมทั้งชาว บ้านยังช่วยกันบวชต้นพะยุงที่ใหญ่ที่สุดไว้ เพื่อสร้างเป็นกำแพงไม่ให้ใครเข้า มาทำลายได้อีก ขณะเดียวกัน ทราบข่าวว่าตำรวจจับกุมผู้ต้องสงสัยได้แล้ว 1 คน จะให้ชาวบ้านเข้าไปชี้ตัว ส่วนผู้ต้องสงสัยอีก 5 คน หนีออกนอกพื้นที่ ไปแล้ว เป็นชาวบ้านใน อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์

ส่วนนายสมหวัง เรืองนิวัติศัย ผอ.สำนักจัดการป่าไม้ที่ 8 กล่าวว่า เจ้า หน้าทีจับกุมคนร้ายได้แล้ว 1 คน ทราบชื่อนายสิริพูน จันทร์งาม อายุ 23

ปี อยู่บ้านเลขที่ 10 หมู่ 9 ต.หนองเมธี อ.ท่าตูม จ.สุรินทร์ โดยจับกุมได้ที่ บ้านพัก จากการสอบสวนนายสิริพูนให้การรับสารภาพว่า มากันทั้งหมด 6 คน ทางเจ้าหน้าที่จะติดตามจับกุมพรรคพวกที่เหลือต่อไป

ส่วนไม้พะยูนั้นทางชาวบ้านขอร้องอยากให้เก็บไม้พะยูนไว้ที่หมู่บ้าน เพราะเสียดาย อีกทั้งพะยูนต้นนี้อยู่คู่กับหมู่บ้านมานานหลายสิบปี จึงชี้แจง ไปว่าไม้พะยูนที่ถูกลักลอบตัดเป็นของกลาง ดังนั้น ในวันที่ 3 ก.พ.เจ้าหน้าที่ จะขนย้ายไปยังหน่วยป้องกันรักษาป่า สร.4 อ.กาบเชิง จ.สุรินทร์

ขณะเดียวกัน นายประถม ประเมินดี นายอำเภอปราสาท จ.สุรินทร์ เรียกประชุมหัวหน้าส่วนราชการ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่น เพื่อชี้แจงนโยบายข้อราชการต่างๆ และกวัดขั้นเรื่องการป้องกัน ลักลอบตัดไม้พะยูนในพื้นที่ โดยนายประถมกล่าวว่า ไม้พะยูนเป็นที่ต้องการ ของชาวต่างชาติ มีราคาสูงถึงตันละ 200,000 บาท เพราะเป็นไม้เนื้อดี จึงทำให้ไม้พะยูนถูกลักลอบตัดโค่นในพื้นที่ตามแนวชายแดนไทย-กัมพูชา เมื่อแก๊งตัดไม้ถูกเจ้าหน้าที่กดดันจับกุมอย่างหนัก จึงลักลอบเข้ามาตัดไม้ ตามป่าสงวนแห่งชาติ ป่าอนุรักษ์ ป่าชุมชน และตามหัวไร่ปลายนาของชาว บ้าน จึงขอให้กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ช่วยกัน สอดส่องดูแลด้วย

ด้าน พล.ต.ท.ภาค เกิดลาภผล ผบช.ภาค 3 กล่าวว่า แก๊งคนร้ายตัด ไม้พะยูนในภาคอีสาน ส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านทั่วไป แต่บางกลุ่มอาจมีกลุ่ม นายทุนจ้างวานอยู่เบื้องหลัง ขณะนี้การลักลอบตัดไม้พะยูนแพร่ระบาดหนัก ในหลายพื้นที่ อาทิ จ.อุบลราชธานี จ.ยโสธร และ จ.สุรินทร์ ก่อนนำไม้ที่ได้มา ตัดเป็นท่อนเล็ก ๆ หรือแปรรูป จากนั้นลำเลียงเป็นกลุ่มย่อย ๆ หรือกองทัพ มดเข้ามาในพื้นที่กรุงเทพฯ และปริมณฑล แต่มีบางส่วนถูกลำเลียงส่งไปขาย ที่ประเทศจีน ผ่านทางชายแดนไทย ด้านจ.นครพนม และ จ.อุบลราชธานี

บทที่ 5

งานเชื่อมร้อยเด็กรักป่า
กับงานระดับตำบล

1 ๕๖ | “25 ปี เด็กรักป่า ความรัก ศิลปะ บทกวี มีใบไม้เป็นครู”

กรุงเทพฯธุรกิจ Life Style

วันที่ 17 ตุลาคม 2555 14:42

2 ทศวรรษ เด็กรักป่าสุรินทร์

โดย : มนูญ มุ่งชู

จากทุ่งนา สู่ป่าใหญ่ บูทเรียนไม้พะยุงต้นเดียว ปลูกสำนักขุนชนลุกลงปักป้องป่า

22 ปีก่อน คนแปลกหน้า หนุ่มสาวคู่หนึ่งหลังพวกเขาจบจากรั้วมหาวิทยาลัย ได้หอบความฝันเล็ก ๆ ของพวกเขาเดินทางจากบ้านเกิดมาใช้ชีวิตคู่อยู่อย่างเรียบง่ายในหมู่บ้านแสงพันธ์ ต.ลำโรง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ท่ามกลางความหวาดหวั่นของชาวบ้านว่า สองคนนี้เป็นใคร มาทำอะไรในหมู่บ้านของพวกเขา...?

ยิ่งเมื่อได้เห็นสองหนุ่มสาวนี้มาเริ่มจัดค่ายเล็ก ๆ ในหมู่บ้าน โดยใช้พื้นที่ของโครงการป่าชุมชน จัดโครงการ “โรงเรียนเด็กรักป่า” ขึ้นมาในปี 2534 รับผิดชอบในหมู่บ้านมาอยู่ กิน นอน ในโรงเรียนเพื่อมาร่วมกันเรียนรู้กิจกรรมกับพวกเขาแล้ว คำถามต่าง ๆ ก็ตามมาอย่างมากมาย

แต่สำหรับ “โรงเรียนสอนเด็กรักป่า” พวกเขาเพียงพาเด็กเรียนรู้ธรรมชาติผ่านกระบวนการทางศิลปะทุกแขนง ตามความถนัดของ เข็มทอง โมราษฏ์ หรือ “ครูจืด” หนุ่มชาวศรีสะเกษไฟแรง ที่เริ่มต้นงานศิลปะจากสถาบันอาชีวศึกษาอุบลราชธานี จบแล้วได้ไปเรียนต่อเอกจิตรกรรมไทย สาขาวิชาศิลปะประจำชาติ ที่สถาบันเพาะช่าง กรุงเทพฯ ขณะที่ อาริยา โมราษฏ์ หรือ “ครูหน้อย” พี่เพ็ดเดิมพ่อแม่เป็นคนร้อยเอ็ด แต่พ่อรับราชการเป็นทหารเรือที่สมุทรปราการ เธอจึงได้ไปเกิดที่นั่น และเรียนจบ คณะศึกษาศาสตร์ เอกสังคมศึกษา จากมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี จบแล้วได้ไปเป็นผู้ประสานงานคัดค้านเขื่อนน้ำโจน ที่ จ.กาญจนบุรี ก่อนที่จะได้มาทำงานที่สุรินทร์

จุดเริ่มต้นของพวกเขา อาศัยพื้นที่ส่วนหนึ่งของหมู่บ้าน ซึ่งเดิมเป็นทุ่งนาโล่งกว้างแทบไม่มีต้นไม้ขึ้นให้เห็นอย่างทุกวันนี้ จากนั้นได้สร้างที่พักขึ้นมาหลังหนึ่ง พาเด็กทำกิจกรรม ได้แก่ วาดรูป เขียนบทกวี ดนตรี กิจกรรมสนุกเดินป่า ทำบาติก ย้อมสีธรรมชาติ สร้างความตื่นตาตื่นใจให้กับเด็ก ๆ ในชุมชนที่ได้มาเข้าร่วมกิจกรรมเป็นอย่างมาก จึงได้มีจำนวนเด็กเข้ามาเรียนใน “โรงเรียนสอนเด็กรักป่า” มากขึ้นเรื่อย ๆ และเมื่อคนในชุมชนเห็นถึงความตั้งใจของสองหนุ่มสาวคู่นี้ บางส่วนได้เปิดใจเข้ามามีส่วนร่วม ช่วยเหลืองานกิจกรรม คำถามต่าง ๆ ที่เคยมีก็เริ่มคลี่คลายไปจนแทบหมดสิ้น

จากนั้น ได้มีผู้มีจิตศรัทธาร่วมบริจาคสมทบทุนก่อสร้างอาคารที่พัก หอประชุม ห้องน้ำขึ้นมาอำนวยความสะดวกให้เด็ก ๆ ที่มาเข้าค่าย ขณะเดียวกันสภาพพื้นที่ที่เคยเป็นทุ่งนาโล่งเตียน และเป็นป่าเสื่อมโทรม 114 ไร่ ก็มีต้นไม้ปกคลุมขึ้นกลายเป็นสภาพป่าชุมชนที่สมบูรณ์ เป็นส่วนหนึ่งของป่าผืนใหญ่ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ หรือ ออป. พื้นที่ 1,324 ไร่ อย่างที่เห็นในปัจจุบัน

ในปี 2540 “โรงเรียนสอนเด็กรักป่า” ได้พัฒนาขึ้นเป็น “ศูนย์ศึกษา ศิลปะธรรมชาติเด็กรักป่า” บริการกิจกรรมด้านธรรมชาติศึกษา ให้แก่เยาวชนในชุมชน รวมทั้งนักศึกษา และชาวต่างประเทศ ทั้งได้สนับสนุนงานกลุ่มแม่บ้านเด็กรักป่า ในการทอดผ้าอ้อมสีธรรมชาติ และกิจกรรมอนุรักษ์ป่า ของคณะกรรมการอนุรักษ์ปรีythม

อารียา โมราษฏร์ หรือที่เด็ก ๆ เรียกว่า “ครูหน้อย” ในวัย 48 ปีวัน นี้เล่าให้ฟังว่า ถ้านับรวมที่ทำงานร่วมกับทุ่งแสงตะวัน และมาเป็นโรงเรียน สอนเด็กรักป่า กระทั่งมาเป็น ศูนย์ศึกษาศิลปะธรรมชาติเด็กรักป่า ตรงนี้ นับเวลากักรวม 22 ปีแล้ว

“ในอดีตก่อนที่เราจะมาอยู่ในชุมชนเราจะมองแค่ชาวบ้าน คำ ชอบไม่ชอบ ก็ตัดลึนใจไปเลย แต่พอมาอยู่ในชุมชนจริง ๆ เราต้องอยู่กับความเป็นจริง แล้วก็แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันไม่มีขัวไม่มีคำ เรียนรู้ที่จะอยู่กับเขาให้ได้แล้วก็สร้างสรรค์งานร่วมกับเขาไป”

อารียา เล่าต่อว่า แรกเราทำงานเขาคนเดียว เพราะเป็นสิ่งที่เรา ถนัดโดยเราไม่ได้ทำเรื่องผู้ใหญ่อเลย แต่พอทำมาระยะหนึ่งประมาณ 3-4 ปีก็ มาคิดว่าเราควรจะต้องสัมพันธ์กับผู้ใหญ่ด้วย คือทำงานกับผู้นำหมู่บ้านไป ด้วย ให้เขาได้ช่วยดูแลว่าเยาวชนที่มาร่วมกับเรามีพัฒนาการหรือเกิดการ เปลี่ยนแปลงอย่างไรก็ให้ช่วยกันสอดส่องดูแลด้วย

ต่อมาปี 2543 อาริยา เจอมรสุมครั้งใหญ่ของชีวิตเมื่อเธอพบว่าตัวเองป่วยเป็นโรคไตวาย ในช่วงแรกรงานก็ลดลงตามสภาพ แต่ก่อนรับเด็กมาอยู่ด้วยประจำ ก็ลดจำนวนลงตามกำลังที่พอจะดูแลเขาได้ แต่ว่างานที่ทำได้ก็ทำไป อย่างตอนนั้นเริ่มทำกลุ่มแม่บ้าน ตัวเองต้องพอกเลือดตอนเช้าแต่ตอนบ่ายว่างก็พาแม่บ้านไปเรียนสารพัดช่าง ก็ให้คนสนใจมาสมัครเรียน เธอเองก็ได้ไปเรียนกับเขาด้วย ไปเรียนตัดเย็บเสื้อผ้า

“ตรงนี้ก็สนุกดีนะ ถึงเราป่วยก็เหมือนเป็นงานพัฒนาอีกแบบหนึ่ง (หัวเราะ) เหมือนเวลาเราป่วยชาวบ้านเขาก็แบ่งเวลากันมาดูแลเรา ซึ่งช่วงนั้นเราจะตั้งศาลตายาย เพราะบ้านอื่นเขามีหมดแล้วไม่มีแต่หมู่บ้านนี้ จนเราผ่าตัดเปลี่ยนไตในปี 46 ชาวบ้านเขาก็ตั้งศาลตายายในปีเดียวกันนั่นเอง ถึงแม้เราจะไม่อยู่แต่ชาวบ้านเขาก็พากันดำเนินการก่อสร้างอย่างแข็งขัน แล้วก็พากันมาเยี่ยมเราที่โรงพยาบาลที่ขอนแก่น เขาก็ได้เห็นชีวิตเราได้มาเรียนรู้เรื่องโรคไตกับเราด้วย ” อาริยา เล่าให้ฟังอย่างภาคภูมิใจ

ไม้พะยุงต้นเดียวปลูกสำนักชาวบ้าน

“กลุ่มเด็กกรักป่า” ได้นำเอาศิลปะมารับใช้สังคมอย่างเต็มความสามารถตามสถานการณ์ด้วย อย่างเช่นเมื่อต้นปี 2555 ที่ผ่านมา เกิดเรื่องไม้พะยุงในป่าที่เกิดขึ้นในป่าปรีภัยทิมของพวกเขา 1 ต้นถูกตัด ชาวบ้านก็เป็นเดือดเป็นแค้น ไม่ยอมให้เจ้าหน้าที่เอาไม้ของกลางออกไปมีการต่อรองว่าให้เอาไว้ที่หมู่บ้าน ได้ไหม แต่สุดท้ายก็ขัดกฎหมายไม่ได้ ไม้ถูกเจ้าหน้าที่นำไปไว้ที่โรงพัก

วัดชนะ สมานสวน ผู้ใหญ่บ้านแสงพันธ์ ซึ่งถือเป็นกำลังหลักและเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่าง “กลุ่มเด็กกรักป่า” กับคนในชุมชนให้เกิดการทำงานอย่างมีส่วนร่วมมาตั้งแต่เริ่มต้น ได้ผุดไอเดียขึ้นมาว่า “เมื่อเขาเอาไม้เราไป

เราก็ไปเยี่ยมต้นไม้ของเราสิ เหมือนที่เราไปเยี่ยมญาติหรือคนรู้จักที่ติดคุก” เป็นความคิดง่าย ๆ แบบชาวบ้าน แต่หารู้ไม่ว่ามันได้เกิดเป็นเรื่องเป็นราวขึ้นมา พวกเขาจึงได้ถือโอกาสเอาระแสนี้เรียกร้องจิตสำนึกเร่งให้ตำรวจตามจับคนทำผิดมาลงโทษให้ได้ ชาวบ้านก็ได้เรียนรู้และปลุกฝังเรื่องนี้กับลูกหลานตัวเองไปด้วย

เหตุการณ์ไม้พะยุงต้นเดียวในหมู่บ้านถูกตัดนี้ ไม่ได้หยุดเพียงแค่นั้น แต่ “เด็กรักป่า” พวกเขาได้ทำละครเวทีเรื่อง “ไม้พะยุงต้นเดียว” เป็นละครที่สร้างจากเรื่องจริงที่เกิดขึ้นสะท้อนปัญหาตรงนั้นว่าในสังคมเรามีขบวนการโกงทุจริต คอรัปชั่นในทุกระบบ บทละครทั้งหมดนี้ คือ “เรื่องจริง” ชุมชนบ้านแสงพันธ์ มีองค์กรปกครอง มีตัวละคร และบทสนทนาครบถ้วน ที่สะท้อนให้เห็นถึงขบวนการโกงมาจากทุก ๆ ระดับ หลากหลายอาชีพในสังคม สื่อถึงการเพิกเฉยต่อหน้าที่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งหลายเป็นเหตุให้ไม้พะยุงของพวกเขาก็ตัดไป

โยธกา จันทิก หรือ น้องบ่า นักเรียนชั้น ม. 4 โรงเรียนสุรพิณท์วิทยา อ.ลำตวน จ.สุรินทร์ เด็กรักป่ารุ่นปัจจุบัน บอกถึงสาเหตุที่ได้เข้ามาร่วมกิจกรรมกับ เด็กรักป่า ว่า เห็นรุ่นพี่มาอยู่ตรงนี้แล้วสนุกก็อยากลองมาทำบ้าง เข้ามาแรก ๆ ก็สนุก ยังเหมือนเป็นเด็กอยู่ แต่พอมาก็ได้ความรู้เยอะอยู่ที่นี้เราได้กล้าแสดงออก รู้จักตัวเอง ได้ทำงานเพื่อสังคม เราถูกสอนให้เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่หนึ่ง พ่อแม่ก็สนับสนุนเพราะได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ และมีรายได้จากการเดินสายเล่นละครตามงานต่าง ๆ

ธัญญาพร วรรณทอง หรือ “น้องเบนซ์” เล่าอย่างภาคภูมิใจว่า สิ่งที่ได้จากกลุ่มเด็กรักป่ามีมากมาย ได้ฝึกเป็นพี่เลี้ยง การแสดง การทำหนังสือ และได้เรียนรู้อะไรมากมายเกี่ยวกับงานศิลปะ ได้ความเป็นเพื่อนเป็นมิตร ได้การยอมรับซึ่งกันและกัน การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เพราะเรามาอยู่ที่นี้ร่วมกันเป็นเดือน ทำกับข้าวกินด้วยกัน ถ้าเราล้มแต่มาทะเลาะกัน เราก็จะไม่ได้กินข้าว อะไรก็ได้สักอย่าง เราจึงต้องเรียนรู้การอยู่ด้วยกัน

เช่นเดียวกับ นกมด ดินิยม หรือ น้อยฝ้าย เล่าว่า ได้ฝึกให้กล้าแสดงออก รู้จักตัวเอง ได้ทำงานเพื่อสังคม เป็นประโยชน์ส่วนรวมเป็นหลัก ประโยชน์ส่วนตัวก็รอง ๆ ลงมา ซึ่งคนอื่นที่ไม่ได้มาอยู่ตรงนี้ อาจจะไม่ได้ประสบการณ์เหมือนอย่างพวกเรา เช่นเราได้มีโอกาสเดินทางไปแสดงละครในที่ต่าง ๆ เช่น ไปนราธิวาส ปัตตานี และที่เราไปแสดงครั้งแรกเลยที่ ไบเทคบางนา ไปแสดงที่นั่น 2 รอบเราก็ไปเอาชนะที่เวทีไบเทคบางนา เพราะเราเห็นว่าแม้แต่คนชอบละครของพวกเรา สังเกตจากที่มีคนร้องให้ตาม และพอไปแสดงที่โรงหนังสกาล่าพวกเรา ก็อย่างทำให้เขาน้ำตาตกรอก เหมือนต้องการจะเอาชนะเวทีนี้ให้ได้ เพราะเวทีตรงนี้ เป็นเวทีที่เขาทำเรื่องนี้มานานแล้ว แต่ไปรอบแรกเราแพ้ รอบสองเราก็ขอยอมแพ้ แต่พอหลังจากทุกคนมาช่วยรอบนั้นเราจึงชนะ โดยละครเรื่องนี้อยู่ในชุดการแสดงเล่าเรื่องโกง

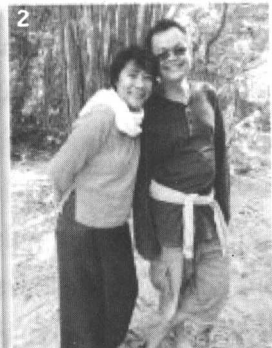
“ประสบการณ์ทั้งหมดนี้ก็ ได้จากการที่เราได้ตัดสินใจมาทำกิจกรรมร่วมกับกลุ่มเด็กรักป่า และศูนย์ศึกษาศิลปประเพณีชาติเด็กรักป่า โดยบทละครและบทกวี จะมีครูจิต ครูหน้อย และรุ่นพี่ช่วยแนะนำ โดยพวกเราทุกคนจะมีส่วนร่วมช่วยกันคิดตรงนี้ด้วย” น้อยฝ้าย เล่าให้ฟัง

เมื่อถามว่า “เด็กรักป่า” จะก้าวเดินไปอย่างไร ครูหน้อยและครูจิตบอกว่า อนาคตเราต้องการสร้างฐานให้ชุมชนได้เติบโตเป็นองค์กรมาแทนเรา อยากสร้างผู้นำให้เข้มแข็งเป็นต้นแบบให้เยาวชน พอเขาเติบโตไปในสังคม แดกก็กิ่งก้านสาขาไป เราก็ภูมิใจว่านี่แหละคือผลพวงจากงานที่เราทำ เด็ก ๆ หลายคนไปเติบโตในที่ต่าง ๆ โดยเอาความเป็นเด็กรักป่าไปทำในงานที่ตัวเองถนัด ไปอยู่โครงการสุขแท้ด้วยปัญญา เป็นเจ้าหน้าที่โครงการคลังสมอง เป็นเอ็นจีโอ ไปทำเรื่องป่าชุมชนและไปอยู่องค์กรต่าง ๆ มากมาย เราก็มีความภูมิใจ เรามองไปก็เห็นเขาเติบโตเราก็ภูมิใจ ไม่ยึดติดว่าการเติบโตของเด็กรักป่าจะจำกัดอยู่ที่ ด.ล่ำโรง จ.สุรินทร์ ขอให้อยู่บนโลกใบนี้ก็พอใจแล้ว.

วันที่ 20 มกราคม พ.ศ. 2555 ปีที่ 21
ฉบับที่ 772 ข่าวสวดรายวัน

ละครเด็กรักป่า ศีกอภิมหาล้างโลก สดจากเยาวชน อาหาร ริมทาง

ย้อนไปกว่าปีก่อน ในช่วงที่มีการต่อสู้อันเข้มข้นเกี่ยวกับการคัดค้านการ
สร้างเขื่อนน้ำโจน จิตและหน้อยอยู่ในความเคลื่อนไหวนั้น ขณะเดียวกัน พี่
นก นิรมล เมธีสุวกุล ก็ไปรายงานข่าวที่กาญจนบุรี

- 1 เด็กรักป่าทั้งเจ็ดฉายา“นักรบสายรุ้ง”
- 2 หน้อย อารียา-จิต เต็มทอง
- 3 หน้อย จิต และพินกกลับมาพบกัน
- 4 ละครเด็กรักป่า ศีกอภิมหาสงครามล้างโลกล้างจักรวาล

ไม่น่าเชื่อว่าหลังจากนั้นไม่กี่ปี เมื่อจิตกับหน้อยกลายเป็นนักกิจกรรม ชุมชน ทำงานเรื่องป่ากับชาวบ้านในภาคอีสาน ทั้งสามคนก็ได้มาพบพานกัน อีกในการผลิตสารคดีทุ่งแสงตะวัน ตอน ค่ายกวีรักป่า

นับจากนั้น การทำงานระหว่างจิต หน้อย และพีน ก็ประสานกัน เป็นระยะเรื่อยมา

ถามพีน นิรมลว่า คิดว่ามีอะไรเป็นสาเหตุ

“คงเพราะสถานการณ์บ้านเมืองเป็นเช่นนี้แหละ เมื่อยี่สิบปีก่อน เศรษฐกิจเป็นช่วงขาขึ้น กระแสการลงทุนของญี่ปุ่นและชาติต่าง ๆ ไล่พวกนี้ เข้ามาลงทุนในประเทศไทย การพัฒนาประเทศเน้นไปทางจะเป็นเสือตัวใหม่ จะเป็นนิคส์เป็นอะไรทั้งหลายที่จะละทิ้งสังคมเกษตรกรรม การใช้ทรัพยากร อย่างไม่บันยะบันยัง และการแย่งชิงทรัพยากรจากชุมชน ป่าชุมชน มีสัมปทานตัดป่า มีการขับไล่คนออกจากถิ่นฐานเดิม

คนในพื้นที่จำนวนมากก็ถูกหลอกหลอนด้วยภาพแห่งความมั่งคั่ง แบบสมัยใหม่ การปะทะระหว่างการรักษาวิถีเดิมกับการไหลบ่ารุนแรง ของการพัฒนาแนวใหม่ ทำให้เกิดประเด็นร้อนไปทั่วแทบทุกที่ที่นักข่าว นักกิจกรรมสิ่งแวดล้อม นักวิชาการ ต่างเห็นประเด็นสำคัญคือการรักษาและฟื้นฟูพลังชุมชน

תאריך

ต้นฉบับหนังสือพิมพ์รางวัลลูกโลกสีเขียว
ฉบับเดือนมกราคม-มีนาคม 2553 (หน้า 2-5)
คอลัมน์ : เรื่องจากปก

คู่รัก นักอนุรักษ์
เมื่อความรักของพวกเขาปลี่ยน
ธรรมชาติก็พลอยงดงามไปด้วย

ว่ากันด้วยความรักแล้ว ไม่ว่าจะเป็นักปราชญ์ นักวิชาการก็ยงหาข้อสรุบนิยามของความรักกันไม่จบสิ้น บางทีว่า ความรักเกิดขึ้นจากอารมณ์ความรู้สึก บางครั้งอยู่เหนือเหตุผล...แต่ไม่ว่าจะนิยามไหน หากของที่เป็นที่รักหล่นหายไป สิ่งที่ได้มาคือความโศกเศร้าทั้งนั้น...สิ่งดีที่ทำได้คือรักษาเอาไว้ให้นานเท่านาน

ความรักเป็นลิ่งมหัศจรรย์อย่างหนึ่ง ที่ซบซ้อน เข้าใจยาก แต่ทว่าเหมือนมีพลัง ทุกครั้งไม่ว่าจะทำอะไร ท้อถอย หมดกำลังใจ หรือชีวิตใกล้จะขาดใจเพียงไหน ขอแค่มีมือน้อย ๆ หรือได้ยินเพียงคำพูดปลอบโยนเพียงไม่กี่คำ แค่นั้นก็เหมือนทำให้ชีวิตมีพลังขึ้นมาได้อีกครั้ง...และเชื่ออีกเหลือเกินว่า คนเราส่วนใหญ่ มีชีวิตอยู่ก็เพื่อใครสักคนบนโลกใบนี้

แต่ถ้าพูดกันตามความจริง ปฏิเสธไม่ได้เหมือนกันว่า การทำงานระดับองค์กรเล็ก องค์กรใหญ่ ๆ ไปจนถึงองค์กรระดับประเทศ พื้นฐานสำคัญที่จะทำให้งานทำได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ประการหนึ่งมาจากพื้นฐานครอบครัวที่ดี หรือที่เราเรียกว่า สถาบันครอบครัว ทว่าสถาบันครอบครัวที่ดี ต้องก่อตัวขึ้นมาจากสายใยในครอบครัว ความรัก ความเข้าใจ เป็นลิ่ง

สำคัญ

ในครอบครัวของรางวัลลูกโลกสีเขียวก็มี 5 คู่ ทุกคู่ล้วนทำงานร่วมกับคนที่ตัวเองรัก และสิ่งสำคัญอย่างหนึ่งที่ทุกคู่ปฏิบัติต่อกัน คือ การหาเวลานั่งคุยกัน การปรับความคิดเข้าหากัน และให้เกียรติซึ่งกัน เป็นต้น ไม่ว่าจะเป็นหลักคิด หลักการทำงาน หลักการใช้ชีวิต หวังว่าจะเป็นข้อคิดของใครหลาย ๆ คนไม่มากก็น้อย บางชีวิตที่ผ่านนั้น อาจเต็มไปด้วยการทำงานและมันก็เป็นงานที่ทำงานไปตามตำแหน่งหน้าที่เท่านั้น...แต่ทว่าสำหรับพวกเขาแล้ว งานไม่ใช่เป็นเพียงแค่หน้าที่ แต่เป็นงานที่ทำด้วยหัวใจ จะพิเศษเพียงใด หากคุณได้ทำงานที่ใจรักไปพร้อมกับคนรักด้วยหัวใจที่เปี่ยมสุข...

และต่อไปนี่คือ ชีวิต การทำงาน และความรัก ของพวกเขา ที่ดำเนินไปพร้อมกับสร้างธรรมชาติให้งดงาม

เข็มทอง-อารียา โมราษฎร์

“เมื่อชีวิตหนึ่ง เผชิญกับความตายหลายต่อหลายครั้ง จนมีชีวิตหนึ่งมาต่อลมหายใจให้มีชีวิตใหม่ ชีวิตที่เหลือจึงใช้อย่างมีคุณค่ากับผู้อื่นมากที่สุด ทว่าระหว่างชีวิตหนึ่งเจอปัญหา ยังมีชีวิตหนึ่งที่เธอเลือกเป็นคู่ชีวิต อยู่เคียงข้าง ไม่ห่าง คอยปลอบโปลม ให้กำลังใจในวันที่หมดหวัง เพราะการได้อยู่ด้วยกัน ถือเป็นเกียรติของชีวิตและไม่มีอะไรจะพิเศษไปกว่านี้อีกแล้ว...”

เรื่องมันเริ่มมาจาก เมื่อประมาณปี 2530 ขณะนั้น อารียา โมราษฎร์ หรือ หน้อย เป็นผู้ประสานงานท้องถิ่นจังหวัดกาญจนบุรี ในการคัดค้านก่อสร้างเขื่อนน้ำโจนที่จะสร้างขึ้นในป่าห้วยขาแข้ง รอยต่อป่าจังหวัดกาญจนบุรีและอุทยานแห่งชาติ ได้มาพบกับ เข็มทอง โมราษฎร์ หรือที่ใครต่อใครเรียกติดปากว่า ครูจืด ณ ร้านอาหารสวัสดิการรัฐสภา หน้อยได้พาชาวบ้านจากเมืองกาญจน์มาสาบานตนที่วัดพระแก้วว่า การคัดค้านก่อสร้างเขื่อนเป็นไปด้วยใจบริสุทธิ์ ต้องการเพื่อที่จะรักษาป่าต้นน้ำลำธาร ให้ลูกหลานของ

คนเมืองกาญจน์ และคนในประเทศ ตอนนั้น ครูจิตยังเป็นนักศึกษาเพาะช่างซึ่งมาที่บัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ขึ้นรถตุ๊กๆ หอบดอกไม้สีแดงมาให้ชาวบ้านเพื่อเป็นกำลังใจในการต่อสู้ อันที่จริง ครูจิตไม่รู้จักกับนักศึกษาศรีธรรมศาสตร์ที่ขึ้นรถด้วยมาก่อน เพียงแต่อยากมาให้กำลังใจด้วยเท่านั้นเอง

มือเที่ยงในห้องอาหารที่รัฐสภา บังเอิญหน่อย และครูจิตมานั่งทานข้าวใกล้ๆ กัน หน่อยเห็นความสนใจในตัวครูจิต จึงชักชวนครูจิตมาช่วยงาน ถึงแม้จะเป็นงานต่างไปจากที่เรียนมา แต่ครูจิตก็ทำได้ดี โดยใช้ความรู้ความสามารถที่ตนมีอยู่ โดยเฉพาะงานสร้างสรรค์ ใช้สื่อสารกับสังคมผ่านงานศิลปะ

พอเรื่องการสร้างเขื่อนถูกระงับไว้ ครูจิตมีความตั้งใจจะอยู่เมืองกาญจน์ต่อ เพื่อรอดูว่าจะมีการรื้อฟื้นโครงการก่อสร้างเขื่อนน้ำโจนอีกหรือไม่ ครูจิตต้องการอยู่ร่วมคัดค้านให้ถึงที่สุด บวกกับความตั้งใจที่จบเอกจิตรกรรมไทยมา ต้องการหาโบสถ์สักหลังเขียนภาพฝาผนังเพื่อบูชาพ่อแม่ครูบาอาจารย์ ที่ให้ความรู้ ให้ทุกสิ่งทุกอย่าง เริ่มจากสถานีรถไฟเมืองกาญจน์ ตอนประมาณตีสอง เดินตามทางรถไฟมุ่งหน้าเส้นจะไปพม่า หากเดินไปเข้าตรงไหน และไปเจอวัดไหนที่พระอนุญาตให้เขียน ก็จะเขียนให้ที่นั่น ผลที่สุดก็ได้เขียนที่วัดถ้ำเขาปูน ครูจิตเขียนโบสถ์ 15 วัน อีก 15 วันก็เข้าไปช่วยงานหน่อย ใช้เวลา 5 ปี ภาพฝาผนังโบสถ์จึงเสร็จสมบูรณ์

ปี 2532 สถานการณ์ป่าไม้ภาคอีสาน รัฐมีนโยบายปลูกยูคาลิปตัสในเขตป่าสงวนเสื่อมโทรม อ้างว่าเพื่อเพิ่มพื้นที่ป่า และตัดขายให้กับบริษัทสัมปทาน ซึ่งพื้นที่ป่าเสื่อมโทรมนั้น มีชาวบ้านที่อยู่กันมานานหลายต่อหลายรุ่น ทำให้ชาวบ้านเดือดร้อน ก่อให้เกิดเครือข่ายการรวมพลังของชาวบ้าน และต้องการร้องขอความเป็นธรรม หน่อยจึงขึ้นอาสาช่วยงานรุ่นพี่ที่สุรินทร์ เป็นองค์กรพัฒนาเอกชนชนบทด้านเด็ก และสิ่งแวดล้อม โครงการป่าชุมชน เริ่มงานกับเด็กและศิลปะ โดยมีครูจิตนำทาง สอนทั้งเด็กและสอน

ทั้งเหนื่อยไปด้วย

เรียนรู้อันไป และค้นพบว่ามากันถูกทาง ด้วยงานที่รัก และทำงานกับคนที่รัก...ทั้งสองจึงตกลงปลงใจเป็นคู่ชีวิตกันตั้งแต่ปี 2534 เป็นต้นมา

นอกจากงานสนับสนุนกิจกรรมอนุรักษ์ป่าชุมชนที่ชาวบ้านทำกันอยู่แล้ว หน้อย และ ครูจิต เป็นอาสาสมัครจัดค่ายเสวธาวิทยกับเด็ก ๆ ในชุมชนในพื้นที่ต่าง ๆ ของเขตอีสานใต้ ด้วยเห็นว่า งานอนุรักษ์ธรรมชาติจะขาดกำลังสำคัญที่เป็นเยาวชนไม่ได้เลย ในค่ายครูจิต แนะนำเด็ก ๆ วาดรูป บันทึกลึ่รอบตัวอย่างง่าย ๆ เขียนบทกวีง่าย ๆ ไม่ต้องสัมผัส เขียนจากความรู้สึก ถ้าเด็กสนุก ประทับใจ เขาจะชวนขวยไปหาสิ่งที่ดีกว่าเอง อย่างที่ป่าหนุ่น หรือ ม.ร.ว.สมานสนิท สวัสดิวัฒน์ สอนเด็กรักป่าไว้ว่า “เราเป็นเพียงผู้เปิดประตูหลาย ๆ บ้าน ให้เด็ก ๆ ทดลองและเลือก”

ปี 2535 โรงเรียนเด็กรักป่าได้เกิดขึ้น โดยการนำลูกหลานของผู้นำป่าชุมชนจากพื้นที่ต่าง ๆ มาอยู่ด้วยกันระยะหนึ่ง เพื่อสานต่อความสามารถของเด็ก ๆ ที่มีหลากหลาย ๆ อาทิ วาดรูป เล่นละคร การเขียน ฯลฯ โรงเรียนเด็กรักป่าจึงมีเด็กมาอยู่กินนอน หลาย ๆ ต่อหลายรุ่น หลายคนเติบโต และกลับไปขับเคลื่อนสังคม และสิ่งแวดล้อม

แต่แล้ว ปี 2542 สิ่งที่ไม่ได้รับเชิญก็เข้ามาในร่างกายหน้อย เธอป่วยเป็นโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย หมออธิบายว่า ไตเสื่อมโดยไม่รู้สาเหตุ และเนื้อไตถูกทำลายจนไม่สามารถทำงานได้อีกต่อไป ซับของเสียไม่ได้อีกแล้ว ในช่วงจังหวะชีวิตย่ำแย่อย่างนี้ ยังกดียังมีครูจิตคู่ชีวิต คอยดูแล ทำอาหารอ่อน ๆ ให้ทาน ดูแลเรื่องซบถ่าย อุ้มไปอาบน้ำทุกวัน หน้อยย้อความสามารถของตัวเองมาได้เกือบ 2 ปี ทำทุกวิถีทางที่จะไม่ต้องฟอกเลือดทานอาหารจืดสุด ๆ แต่ก็ช่วยประสานงานกิจกรรมไปตามกำลังที่ทำได้ แบ่งเบาภาระกันได้บ้าง แต่ของที่เสื่อมสุด ๆ มันก็ต้องเสื่อมไปตามทางของมัน สุดท้ายต้องเข้าโรงพยาบาลเป็นว่าเล่น นอกจากจะฟอกเลือดสัปดาห์ละ 2 ครั้งแล้ว ยังต้องเข้าไปอีก เพราะแน่นหน้าอก เหนื่อยเหมือนไปวิ่งมา 10

รอบสนาม ทั้งที่แค่การกวาดพื้นที่หอประชุมเล็กๆ ครูจัดแนะนำให้เปลี่ยน
โต โดยเสนอให้แบ่งโตของตน แต่เนื้อเยื่อโตของเขาไม่เข้ากับของหน้อย จึง
ต้องรอโตจากคนอื่น ช่วงนั้น ชีวิตหน้อยเหมือนอยู่บนเส้นด้าย วันดีคืนดีอาจ
ซ็อก ตอนนั้น หน้อยผอม ท้องบวม จิตใจอ่อนแอ

ความโชคดีในสถานการณ์ร้ายยังมีอยู่บ้าง ทั้งคู่เคยให้กับสังคมอย่างไร
สังคมก็กลับมาให้เข้าอย่างนั้น ช่วงเวลาที่หน้อยไม่สบาย ครูจัดก็ทำทุกวิธี
ทางเพื่อระดมทุนในการรักษาหน้อย ทั้งทำสมุดบันทึก และเขียนคำว่า “ช่วย
หน้อยเปลี่ยนโต” ขอรุณจากองค์กรต่างๆ นอกจากนี้ เพื่อนพี่น้อง ที่ออก
นาม และไม่ประสงค์ออกนาม ทั่วสารทิศ ทั้งใน และต่างประเทศ บ้างช่วย
กันระดมทุน บ้างก็ส่งข้อความข้ามน้ำ ข้ามทะเล มาให้ ทำให้หน้อยมีรอยยิ้ม
และมีพลังในการต่อเติมลมหายใจขึ้นอีก

คืนวันที่ 10 พฤศจิกายน 2546 สวรรค์เข้าข้างเขาอีกครั้ง เมื่อประโยค
โทรศัพท์ที่หน้อยรอมานานเกือบสามปี จากผู้ประสานงานรับบริจาคอวัยวะ
บอกให้ไปที่โรงพยาบาลด่วนเพื่อเข้ารับการปลูกถ่ายโตจากชายวัยกลางคน
ที่เสียชีวิต เนื้อเยื่อโตเขาเข้ากับร่างกายหน้อยได้ดี เหมือนได้เกิดใหม่อีกครั้ง
และรู้สึกตัวเองไม่ได้ประกอบด้วยเลือดเนื้อแต่ลำพัง

ให้หลังไม่กี่วัน สังคมได้เห็นความดีในคนดีอีกครั้ง เมื่อทั้งคู่ได้รับ
“รางวัลลูกโลกสีเขียว” ประเภทบุคคล ประจำปี 2546 ครูจัดมารับรางวัล
ที่ ปตท. คนเดียว ขณะนั้น หน้อยยังอยู่ในห้องปลอดเชื้อ ระหว่างขึ้นไปรับ
โลรางวัลจากท่านอานันท์ ปันยารชุน ครูจัดบอกกับท่าน ว่า คุณหน้อยอยู่
โรงพยาบาลไม่สามารถมารับรางวัลได้ จากนั้นมือของท่าน ตบไหล่ครูจัด
เบาๆ แล้วพูดว่า “คนดีจะพันภัยเสมอ”

หลังจากเปลี่ยนโต และเกิดผลข้างเคียงอีก 3 ปี รวมเป็น 8 ปีแห่ง
ความทรมาณ และต่อสู้ ระหว่างวันเวลาที่โหดร้ายนั้น ทั้งคู่ก็ยังทำงานเพื่อ
สังคม และสิ่งแวดล้อมไปด้วย พอร่างกายเกือบหายขาด จึงหางบในจังหวัด
สุรินทร์ ทำกองทุนเพื่อนช่วยเพื่อนโรคไตด้วยกัน

ทุก ๆ คืนก่อนนอน หน้อยจะขอบคุณเจ้าของไร่ และเพื่อนที่น้องที่ช่วยเหลือ และปลื้มพานกับตนเองว่า

ชีวิตที่เหลืออยู่นี้...จะใช้ชีวิตที่มีคุณค่ากับผู้อื่นให้มากที่สุด เพราะเขาเชื่อว่า ความเป็นอนิสงส์ของชีวิต ความสำเร็จแม้เพียงทำได้เล็กน้อยนิด แต่ทำด้วยความมุ่งมั่น และตั้งใจ ผลลัพธ์ย่อมกลับมาดี

๒๕ ปี เด็กรักป่า

ยุคที่หนึ่ง ปี ๒๕๓๑

โครงการป่าชุมชน “ค่ายเด็กรักป่า ภาคอีสาน”

เด็กรักป่าเกิดขึ้นภายใต้โครงการป่าชุมชน โครงการย่อย ค่ายเด็กรักป่า ภาคอีสาน เป็นค่ายที่ทำให้เด็ก ๆ เยาวชน คนในชุมชนให้เห็นความสำคัญของป่าตามหัวไร่ปลายนาน ป่าสาธารณะ ป่าดอนปู่ตา เด็กเยาวชนคนในชุมชนต้องเห็นความสำคัญหวงแหนไว้

ค่ายเด็กรักป่า จึงเกิดขึ้นทุกเดือน ในพื้นที่อีสาน ยกตัวอย่างบางพื้นที่เช่น

ป่าดอนหมู ต.ขามเปี้ย อ.ตระการพืชผล จ.อุบลราชธานี

ป่าบ้านเสียว อีเซ ต.เสียว อ.โพธิ์ศรีสุวรรณ จ.ศรีสะเกษ

ป่าดงใหญ่ อ.ปะคำ จ.บุรีรัมย์ ป่าหนองเยาะ ต.พระแก้ว อ.สังขะ

จ.สุรินทร์

ป่าดงมะไฟ บ้านหนองบัว บ้านคำฮี ต.ชั้นไคใหญ่ อ.เมือง จ.ยโสธร
พื้นที่ในอีสาน เป็นพื้นที่ที่มีปัญหาเรื่องนายทุน คุกคามป่าชุมชน ด้วย
การทำลายป่าเดิมทิ้ง แล้วปลูกยูคาลิปตัส คนทำงาน

ในยุคนั้นต้องลงพื้นที่ นอนบ้านผู้นำ กำหนด ผู้ใหญ่บ้าน วัดวาอาราม
นอนในป่าชุมชน ลงชุมชนเมื่อไรก็ทำตัวเป็นคนในชุมชนเมื่อนั้น แตกต่าง
ตรงที่เด็ก ๆ จะตามกันเป็นพวน ตามพี่เลี้ยงมาออกค่ายเด็กรักป่า

เนื้อหาค่ายเด็กรักป่า ภาคอีสาน ว่าด้วยความสำคัญของสิ่งแวดล้อม
ความสำคัญของการอนุรักษ์ป่าชุมชน โทษของยูคาลิปตัส เด็กเยาวชนเรียน
รู้เนื้อหาเหล่านี้ ผ่านเกมนันทนาการ เรียนรู้ผ่านศิลปะ ภาพวาด บทกวี
ดนตรี ละคร

แล้วนำเสนอผลงานนี้ ต่อชุมชนให้เห็นความสำคัญของป่าชุมชน
โทษของยูคาลิปตัส คนในชุมชนต้องสนับสนุนบทบาทของเด็กเยาวชนที่ทำ
กิจกรรมเพื่อรักษาป่านี้

ค่ายเด็กรักป่า ภาคอีสาน ในยุคนี้ก็เกิดการเปลี่ยนแปลงกับขบวน
นักศึกษาที่มาช่วยค่าย เดิมใช้พี่เลี้ยงนักศึกษามหาวิทยาลัยจากส่วนกลาง
กรุงเทพมหานคร มาเป็นพี่เลี้ยงค่าย ปัญหาเรื่องการเดินทางลงพื้นที่ทุก
อาทิตย์ ทุกเดือนไม่ได้ โครงการป่าชุมชน จึงได้จัดค่ายนักศึกษารักป่า ภาค
อีสานขึ้นมาอีกค่ายหนึ่ง โดยได้รับความร่วมมือจากนักศึกษามหาวิทยาลัย
ราชภัฏ มหาวิทยาลัย วิทยาลัย ต่างๆในเขตอีสาน เนื้อหาค่ายก็มีฝึกการ
เป็นพี่เลี้ยงค่าย ให้กับนักศึกษาชายหญิง เพื่อให้เข้าใจ เรียนรู้ และสามารถ
นำกิจกรรม เพื่อให้เด็ก เยาวชน ผู้นำ เห็นความสำคัญของสิ่งแวดล้อมและ
เกิดการอนุรักษ์ป่าในชุมชน ตัวเด็กมีพัฒนาการตนเองในด้านการสื่อสาร
ผ่านงานศิลปะ

ยุคที่สอง ปี ๒๕๓๔

ค่ายเด็กรักป่า ภาคอีสาน กึ่งระดับจากการเป็นค่ายในหมู่บ้าน เข้าสู่การทดลองทำโรงเรียนตามแนวความคิด การศึกษา ศิลปะ ธรรมชาติ มองกันว่าธรรมชาติมีความสำคัญกับมนุษย์ เป็นปัจจัยในการดำรงชีวิตของมนุษย์ทุกอย่าง การจัดการศึกษาที่มีธรรมชาติเป็นครูอย่างจริงจังยังไม่มี

อารียา เข็มทอง โมราชฎี จึงได้ตั้งกลุ่มเด็กรักป่า โดยขอแยกตัวออกมาจากโครงการป่าชุมชน เพื่อจะทดลองนำเด็กจากที่เคยร่วมค่ายเด็กรักป่า ภาคอีสาน มาอยู่กินนอนกันประจำ เพื่อทดลองเป็นกลุ่มการศึกษาทางเลือก ให้ธรรมชาติเป็นผู้สอน ผู้ใหญ่เป็นแค่ผู้พาไปเรียนรู้ ตั้งข้อสังเกตหาคำตอบร่วมกัน

กลุ่มเด็กรักป่า เบื้องต้นได้อาศัยที่ดินวัด ๓๒ ไร่ ที่วัดบ้านท่าสว่าง ต.ท่าสว่าง อ.เมือง จ.สุรินทร์ โดยความกรุณา ของหลวงพ่อนาน “พระครูพิพิธประชานาถ” ทุนในการทำกิจกรรมทดลองการศึกษาทางเลือกได้รับการสนับสนุนจากองค์กรการกุศล แตร์ เดอ ซอม อาคารที่พักหนึ่งหลัง ได้รับการสนับสนุนให้พนักงานกลุ่มบริษัทแปลน มาออกค่ายสร้างอาคารให้ ชีวิตนักเรียนเด็กรักป่าในเจ็ดวัน หนึ่งวันไปเรียนการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อจะได้วุฒิทางการศึกษา เพื่อเรียนต่อในชั้นที่สูงขึ้น ในสถาบันการศึกษาของรัฐ ส่วนวันที่เหลือเด็กรักป่าก็เรียนรู้จากการสังเกตธรรมชาติ ธรรมชาติสอนอะไรบ้าง เชื่อมโยงเข้าสู่การพัฒนาตนเองได้อย่างไร ห้องเรียนในยุคนี้กว้างใหญ่มาก อุทยานแห่งชาติ เขตรักษาพันธุ์สัตว์ป่าทั่วประเทศคือห้องเรียน

เพื่อนเรียนเต็มท้องฟ้า
ลืมตามาพบเพื่อนใหม่
เราพร้อมเรียนกันไป

ตามร่มไม้ใต้หญ้าคา

เด็กรักป่า

.....

มีครูให้อ่าน

คือคุณครูต้นโพธิ์

ผีเสื้อ นก หนู หมู ปลา

มีห้องฟ้า หลังคาโรงเรียน

เด็กรักป่า

.....

เด็กรักป่า เรียนรู้จากการสังเกตธรรมชาติผ่านการบันทึกในสมุดบันทึกธรรมชาติ สมุดบันทึกเด็กจะมีศิลปะจากธรรมชาติ แรงบันดาลใจจากธรรมชาติ เป็นบทกวี บทละคร ความเรียง

รวมไปถึงเทคนิคการทำกิจกรรมค่าย พี่เลี้ยงมีหน้าที่ต้องดูแลความปลอดภัยเด็กค่าย เสริมความอยากรู้ เสริมให้เด็กเรียนรู้ได้ด้วยตนเองอย่างตั้งใจ มีสมาธิ นำความรู้นั้นๆไปเป็นประโยชน์กับสังคม พี่เลี้ยงต้องกล้าแสดงออกบนเวที จึงต้องฝึกละครสะท้อนปัญหาป่าไม้ในชุมชนที่เหลือน้อย ให้คนเห็นความสำคัญ ให้คนในชุมชนรักหวงแหน

ในสมุดบันทึกเด็กรักป่านี้ โอกาสต่อมาก็เป็นคลังผลงานของสำนักพิมพ์แขนง แขนงเป็นวารสารรายเดือน เล่มบางๆ วารสารนี้ เป็นเวทีนำเสนอผลงานกิจกรรมเด็กรักป่า บทกวีเด็กรักป่า ภาพวาดเด็กรักป่า ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม การอนุรักษ์ธรรมชาติ เวทีนี้เป็นเวทีให้เด็กๆในพื้นที่ได้ทำงานร่วมกันด้วย แต่ละฉบับจะมีเด็กรักป่าพื้นที่หนึ่งพื้นที่เป็นเจ้าภาพเด็กรักป่าจากพื้นที่อื่นมาร่วมกันทำเนื้อหา หลังเล่มที่๑๐ มาจนถึงเล่มที่๗๒ ที่ผลิตเด็กรักป่าสุรินทร์

ในทุกปีเด็กที่มาจากพื้นที่ไหนจะลงไปทำค่ายที่โรงเรียนเก่า เขาก็นำ

ความรู้ที่ได้ไปถ่ายทอดให้กับรุ่นน้องในชุมชน โดยมีเพื่อนที่มาจากต่างถิ่น แต่ได้มาเจอกันที่โรงเรียนเด็กรักป่า เป็นที่สนับสนุนกิจกรรมค่าย ถือว่าเป็นการสอบของกลุ่มเด็กรักป่าไปในตัวด้วย

นอกจากนั้นเด็กรักป่าก็ยังมีทัศนคติศิลปะ ละครเร่ตระเวนไปตามพื้นที่ต่างๆ ไม่เลือกสถานที่ ไม่เลือกหอศิลป์ ไม่เลือกโรงละคร แต่เลือกที่จะเลือกเนื้อหา เน้นไปที่ให้ผู้เสพงาน เห็นความสำคัญของธรรมชาติ ให้ตระหนักรักและหวงแหนธรรมชาติ เพราะธรรมชาติให้ชีวิต เหมือนแม่ให้น้ำนมบุตร เราต้องกตัญญูต่อธรรมชาติ ดุจบุตรที่กตัญญูต่อบิดามารดา

ยุคที่สาม ปี ๒๕๓๗

กลุ่มเด็กรักป่า ได้ขยับขยายหาสถานที่แห่งใหม่เพื่อลงหลักปักฐาน หลังจากมั่นใจในเนื้อหาการศึกษาที่ได้ทดลอง โดยได้มาซื้อที่ดิน ๑๖ ไร่ที่บ้านแสงพันธ์ ต.ลำโรง อ.เมือง จ.สุรินทร์ ที่นี้เด็กรักป่าได้เรียนรู้งานก่อสร้างกันอย่างจริงจัง สามารถไปลงมือสร้างบ้านได้เอง เด็กรวมกันสร้างบ้านพักหลังเล็กคนละ๔หลัง บางคนก็สร้างบนต้นไม้ บางคนทำไฟไหม้บ้านบนต้นไม้ลงมาแทบไม่ทัน

จากพื้นที่ทุ่งนาแห้งแล้ง เด็กรักป่า ร่วมกับพี่ๆนักศึกษารักป่า ช่วยกันปลูกต้นไม้จนเป็นป่า และยังขยายแนวความคิดรักษาป่าชุมชน ไปยังชาวบ้านแสงพันธ์ พาผู้นำไปดูงานรักษาป่า เมื่อให้ผู้นำและชาวบ้านเห็นความสำคัญของป่าในหลายมิติร่วมกันมากขึ้น จนชาวบ้านเห็นความสำคัญช่วยกันการตั้งเป็นคณะกรรมการอนุรักษ์ป่าปรีythม (ป่าใหญ่)

สนับสนุนให้ชาวบ้านทำมาหากิน ใช้ประโยชน์จากป่า ทำผ้าย้อมสีธรรมชาติ เกิดเป็นกลุ่มแม่บ้านรักป่าปรีythม หาดลาด หาพื้นที่ค้าขายให้ชาวบ้าน

เปิดพื้นที่ให้เด็กรอบเด็กรักป่ามาเรียนรู้ ชาวบ้านเรียกกันติดปาก “ศูนย์ศึกษาศิลปะธรรมชาติเด็กรักป่า” ในศูนย์เป็นที่เรียนรู้ พัฒนาตนเอง ให้มีการศึกษา ผ่านศิลปะ ธรรมชาติ สดุดีไอชุมชน สถานีวิทยุชุมชน

ยุคนี้เป็นยุคที่เด็กรักป่าพึ่งพาตนเองอย่างแท้จริง ไม่ได้มีทุนก้อนเหมือนยุคแรกเริ่ม เด็กรักป่ารับจ้างทำกิจกรรมค่าย ทั้งในและนอกสถานที่ ทำละครเวที สร้างงานศิลปะ เพื่อนำทุนมาลงในพื้นที่ชุมชนบ้านแสดงพันธ์ ด้วยหวังว่าจะเป็นพื้นที่ต้นแบบที่จะให้พื้นที่อื่น ๆ มาเรียนรู้นำไปลงรักป่าชุมชนได้ ได้ทำเส้นทางศึกษาธรรมชาติในป่าปรี๊ดทม เป็นเส้นทางศึกษาธรรมชาติที่ชาวบ้านร่วมกันสร้างทั้งรูปแบบและเนื้อหา ที่มีทั้งประวัติศาสตร์ ชุมชน ความเชื่อ วิถีชีวิตคนพึ่งพาป่า ศาสนาวัฒนธรรม อยู่ในเส้นทางศึกษาธรรมชาตินี้ ความภาคภูมิใจในการรักษาป่าชุมชน คือความภูมิใจร่วมกันของชาวบ้านแสดงพันธ์

ในเวลานี้เด็กรักป่าลำบาก ทุกข์ทนแสนสาหัสที่สุด เป็นช่วงที่จะต้องเลือกอุดมการณ์ระหว่าง การศึกษา ศิลปะ ธรรมชาติ ชุมชน หรือเลือกการมีชีวิตให้รอดจากการเจ็บไข้ได้ป่วย

อาริยา มีไชยธร โมราษฏร์ ได้ป่วยหนัก เป็นโรคไตวายเรื้อรังระยะสุดท้าย สองปีที่รักษาตัวเองด้วยธรรมชาติ ไม่สามารถฟื้นฟูได้ ต้องเข้าสู่การฟอกเลือดด้วยเครื่องฟอกเลือดที่หน่วยไตเทียมเฉลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลสุรินทร์ สามปีที่ฟอกเลือด ต้องลำบาก ใช้เงินมาก มีพี่ มีเพื่อน จัดงานดนตรีหาเงิน ทำสินค้า รับบริจาค เพื่อช่วยเป็นค่าฟอกเลือด แต่เมื่อพินิจพิเคราะห์ดีแล้ว คนเราต้องทำหน้าที่ พ่อแม่ก็ทำหน้าที่ดูแลครอบครัว ลูกก็ทำหน้าที่ดูแลพ่อแม่ เรียนหนังสือหาความรู้ หมอ พยาบาลก็มีหน้าที่ ประครองชีวิตผู้ป่วยให้หาย คนไข้ก็มีหน้าที่ในการดูแลตนเอง ดูแลคนอื่นในสังคม สิ่งแวดล้อมได้ด้วย เด็กรักป่ามันก็เป็นหน้าที่หนึ่ง

อุดมการณ์การศึกษา ศิลปะ ธรรมชาติ เด็กรักป่า กับชีวิตจริง จึงถูกเลือกให้เดินไปพร้อมกัน

ยุคปัจจุบัน ปี ๒๕๕๖

หลังจากอาริยา มีไชยธร โมราษฏร์ ได้รับการรักษาด้วยการปลูกถ่ายอวัยวะใหม่ คือเปลี่ยนไตแล้ว กิจกรรมเด็กรักป่า ค่ายเด็กรักป่า ละครเด็กป่า ศิลปะเด็กรักป่า สตูดิโอชุมชนเด็กรักป่าศูนย์ศึกษาศิลปะธรรมชาติและเด็กรักป่า ก็ขยายงานมากขึ้นกว่าเดิม เพิ่มเนื้อหางานสุขภาพ การป้องกันการเกิดโรครีเอริง ร่วมกับหน่วยไตเทียมเนลิมพระเกียรติ โรงพยาบาลจังหวัดสุรินทร์ ตั้งกลุ่มอสมทวิทย์ส์จะร่วมกับชาวบ้านแสดงพันธ์ วิริเริ่มทำกองทุนคุณธรรมเพื่อจัดสวัสดิการชุมชนตำบลสำโรง จัดตั้งธนาคารชุมชนบ้านแสดงพันธ์ จัดตั้งสถานีวิทยุชุมชนเด็กรักป่า เป็นแหล่งเรียนรู้ศิลปะธรรมชาติและโรงเรียนห้าโรงเรียนในตำบลสำโรง และโรงเรียนอื่นๆในจังหวัดสุรินทร์ รวมถึงที่อื่น ๆอีกทั่วประเทศ รวมไปถึงเป็นพื้นที่ร่วมเรียนรู้ของนักศึกษารักป่าอาเซียน ปีละครั้งสองครั้ง

ปัจจุบันเด็กที่มาเรียนรู้ที่ศูนย์ศึกษาศิลปะธรรมชาติและเด็กรักป่าหลัก ๆ แล้ว ไม่ได้มาจากหลายๆพื้นที่ทั่วภาคอีสานเหมือนแต่ก่อนแล้ว เด็กมาจากในหมู่บ้านที่รอบเด็กรักป่า วันหยุดมาเป็นพี่เลี้ยงกิจกรรม มาทำงานศิลปะ มาฝึกซ้อมละคร มาเป็นผู้ผลิตสื่อเป็นผู้จัดรายการวิทยุชุมชน ผลิตสารคดี หนังสือ

เด็กรักป่ากลุ่มนี้ เป็นผู้แบกงานศิลปะหลายแขนง เดินทางรอบประเทศ นำผลงานศิลปะคอยบอกเล่าเรื่องที่เกิดขึ้นชุมชนเด็กรักป่า ให้คนในสังคมได้เห็นคุณค่าของตนเอง เห็นคุณค่าธรรมชาติ ต้นไม้เล็ก ต้นไม้ใหญ่ ป่าเล็ก ป่าใหญ่ ล้วนเป็นปัจจัยที่จำเป็นสำคัญยิ่ง ต่อการมีชีวิต มีอนาคต

ของมนุษย์ เราต้องช่วยกันรักษาธรรมชาติ

ช่วยกันเป็นแรงบันดาลใจให้มนุษย์ทุกคนต้องมีสำนึกรัก กตัญญู รู้คุณธรรมชาติ เช่นเดียวกับมนุษย์ทุกคนต้องมี สำนึกรัก กตัญญู รู้คุณกับพ่อแม่ เพราะธรรมชาติคือพ่อแม่ผู้ให้ชีวิต

งานที่สำคัญที่ยังไม่ได้ทำของเด็กรักป่า ที่ต้องขออาศัยความช่วยเหลือจากทุกท่าน

งานสัมมนาสมาคมเนเจอร์เกมมานาชาติ ปี๒๐๑๓ ที่เด็กรักป่าเป็นเจ้าภาพ งานนี้เด็กรักป่าหวังว่า กิจกรรมธรรมชาติศึกษา ทำให้มนุษย์ สัตว์ธรรมชาติ เท่าเทียมกันได้ด้วยหัวใจ

อุทยานพิพิธภัณฑน์แม่ เด็กรักป่าร่วมกับพิพิธภัณฑน์แม่ อยากได้พื้นที่เพื่อจัดการศึกษาทางเลือก ผ่านการชื่นชมความงามหัวใจของแม่ ผ่านงานศิลปะกลางแจ้ง ไนรม มีกิจกรรมทำให้มนุษย์ได้ซึมซับหัวใจของแม่ผู้ที่มีแต่ให้ด้วยความรัก ที่ถูกถนอมกลม่อมเลี้ยงจนเราเติบโต ผู้คนที่เข้าท่องเที่ยว มาศึกษา ได้ซึมซับความรักจากจิตวิญญาณแม่ แล้วนำสิ่งที่ได้ซึมซับไปสู่สังคมครอบครัว ชุมชน จนไปถึงโลกที่อยากมอบความรักให้แก่กัน อันจะนำมาซึ่งสันติภาพทั้งภายในจิตใจ และสังคมภายนอก

นี่เป็นอนาคตที่เด็กรักป่า ต้องอาศัยความร่วมมือจากเพื่อนพี่น้องทุกคน

๒๕ ปีเด็กรักป่า

อารียา เข็มทอง โมราษฎร์

กราบขอบพระคุณทุกท่าน

ด้วยความรักและสำนึก

ในบุญคุณท่านตลอดชีวิต

แต่

ทาคาชิ เซกิกาวา
1944.2.10 - 2002.4.10

“ต้นไม้เล็ก ๆ เราต้องดูแลเขา
โตมาเขาดูแลเรา”

ใบไม้ในสวน
 ดินในแปลงผัก
 วัชพืชรบกวน
 วัชพืชในสวน
 วัชพืชในสวน
 วัชพืชในสวน
 วัชพืชในสวน
 วัชพืชในสวน
 วัชพืชในสวน
 วัชพืชในสวน
 วัชพืชในสวน
 วัชพืชในสวน